PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

Via fora!!

21

HIVERN del 1989

en llaç

ENHAVO

3 ETANIMAJ MAJ MANKOHAVAJ
4 ESTI MINORITATO CÊ ALIA
6 LA TEKNOLOGIA CENTRALIZISMO (i 2)
11 MITOJ PRI LA MODERNA MEDICINO
16 KONCILIA ETOSO
19 "TERRA" KAJ GIA PROJEKTO 'VALÒNIA"
22 UNIVERSITATANOJ POR LA TRIA MONDO
26 KONVERSACIO KUN AURELI ARGEMÍ
30 LA RETROVITA AMIKO
"HACS" REVUO DE "CONTRAPUNT"

CONTENTS

3 POORS OF SPIRIT AND DEFICIENTS
4 TO BE MINORITY IN THE OTHER PEOPLE
6 THE TECHNOCENTRISM(i 2)
11 MYTHS OF MODERN MEDICINE
16 COUNCIL AIRS
19 "TERRE" AND HIS PROJECT "VALLONIE"
22 "MÓN-3" UNIVERSITY FOR THE THIRD WORLD
26 CONVERSATION WITH AURELI ARGEMÍ
30 THE FOUND FRIEND

VIA FORA! Nº 21 Hivern del 1989. Publicació per a la gent culturalment activa. Podeu reproduir-ne qualsevol part, però us agrairem que en féssiu constar la procedència. WEn aquest número han col.laborat l'Associació Cataklana d'Esperanto n les traduccions. ENLLAÇ no s'identifica necessàriament amb els articles que van signats pels seus autors. Edita: ASSOCIACIÓ ENLLAÇ. Apartat de Correus-85, 08291-RIPOLLET (el Vallès Occidental). Telèfons: 692 51 83 - 675 27 83 i també amb seu al CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR, Turó dels Pujols, 08739 Guardiola de Font-rubí (l'Alt Penedès), telèfon 897 43 05. Fotocomposició i impressió als Països Catalans per Servei de Secretaria S.A. (El Prat de Llobregat). A.L.B. 13.925/1984.

PUSIL.LÀNIMES I FALTATS

Excepte els pusil.lànimes, els hipòcrites i altres faltats, autoanomenats apolítics, tothom es vanta de tenir opinió pròpia respecte als temes polítics de moda. Passa que sovint aquesta és escandalosament superficial, es mou dins d'uns marges estrets, es redueix a un "a favor de" o bé "en contra de" i coincideix sospitosament amb l'anomenada opinió pública, l'opinió aparentment de la majoria, i ja sabem que la majoria sempre té raó, diuen els demòcrates. I, segons con es miri, no n'estan pas faltats, de raó, ja que si la "teva" opinió "coincideix" amb la de la majoria se't redueix el risc de neurosi i d'angoixa, la qual cosa no és menyspreable. Ara bé, si gratem una mica la crosta (déu -nos-en guard d'aventurar de què deu ser feta) de l'opinió pública, veurem que aquesta, més que d'una harmònica i massiva coincidència de criteris, es tracta d'una intel.ligent i no menys massiva sembra d'idees més aviat minoritàries, a partir de certs focus d'irradiació i a través dels mitjans de comunicació més potents, i no són pas les minories marginades les que tenen accés als canals imprescindibles per tal d'efectuar aquesta estesa. En quina mesura, doncs, l'opinió pública no és més que l'intent de justificar unes idees, criteris, maneres d'actuar... de qui disposa d'un cert nivell de poder, fent-les aparèixer davant de la gent com a vox populi, es a dir, com a generades per ella mateixa?. Veiem que aquí se'ns planteja la qüestió de l'educació política del poble, la qual pateix d'una falta de formació i d'un excés d'informació, d'una informació concreta i dirigida vers uns objectius més aviat nefastos, com ara impossibilitar el discerniment, uniformar els criteris, apaivagar o desviar la insatisfacció,etc.

En aquest sentit, darrerament vivim i sofrim una colla de circumstàncies i de fets que ens il.lustren força al respecte. Com entendre, sinó, l'afirmació segons la qual, a partir de la pressumpta absorció de competències dels estats per part del Consell Europeu, a partir del progressiu augment d'importància i de pes econòmic i polític de les regions europees, i a partir de la suposada "autonomització" dels estat europeus, aquests van buidant-se de contingut, afeblint llur poder i dissolent llur sentit? No estan pas per ventura enfortint les estructures de dominació, tot controlant qualsevol àrea de la vida social o personal i, fins i tot, absorvint organitzacions en principi alliberadores?

Els estats, l'estat, no només segueix sent el marc de referència de qualsevol projecte o iniciativa "internacional" i la llosa que ofega qualsevol intent alliberador de les persones i dels pobles, sinó que la seva omnipresència es fa patent fins a tal punt que qualsevol de les anomenades "qüestions d'estat" afecten els súbdits (o ciutadans) tant perquè en pateixen directament les conseqüències com perquè es veuen obligats a pronunciar-se, a posicionar-se, a pendre partit en situacions polaritzades on no compten els raonaments, sinó les simples decisions, com ara donar el vot a aquests o a aquells o dir sí o no a una convocatòria de vaga general. Per calmar possibles excitacions malsanes, cal fer una petita anàlisi de la utilització de l'"estat de cabreig" general que fan els sindicats, canalitzant-lo, per tal de legitimar-se, a través d'una vaga general, paradigma de la lluita obrera, i podrem començar a sospitar si la vaga general té alguna cosa a veure, a més del nom, amb aquella mesura de força popular que fou en el seu origen. No és aquesta, actualment, una qüestió d'estat com ho són unes eleccions? En aquestes, però, encara et queda el recurs de l'abstenció...

Són moltes les preguntes que apareixen al llarg d'aquest editorial, i no és pas casual, ja que aquesta pretén, més que donar respostes, plantejar qüestions a reflexionar.

L'educació política del poble no consisteix només en conèixer els mecanismes que regulen els tripijocs ni, encara menys, en tenir una opinió més o menys tranquilitzadora, sinó que ens ha de dur a entendre que aquests mecanismes són prescindibles i que potser només a partir d'aquest convenciment en podrem elaborar de més senzills, humans i alliberadors.

ÉSSER MINORITARI A CASA D'UN ALTRE

Raimon Bonal

Hi ha qui parla del retorn dels immigrants a la seva terra com a fruit de la situació de crisi nascuda a l'ombra de la data fatídica del 1973; de totes maneres, no està provat encara que aquest hipotètic retorn constitueixi un moviment poblacional amb una suficient entitat com per a referir-s'hi de manera obligada. No hi ha estudis que provin suficientment la importància d'aquest darrer aspecte.

Mentrestant, fa un cert temps que s'observen uns nous moviments poblacionals a cada nostra. Es tracta d'unes concretes minories estrangeres que, silenciosament, es van fent presents a les nostres ciutats i pobles. No se'n parla massa, si no és per a referir-s'hi de manera negativa i fins a cert punt despreciativa: comercialitzen amb la droga i ens venen a prendre els nostres llocs de treball.

Aquest breu escrit pretén únicament cridar l'atenció sobre una realitat que ja és enmig de nosaltres i que, si no som atents a la realitat que ens envolta, pot degenerar en unes situacions d'antagonisme i racials que contradirien sèriament aquella virtut atribuida al poble català i que té una llarga tradició: l'hospitalitat.

Les actituds insolidàries i racistes.

A ningú de nosaltres se'ns acudirà afirmar lleugerament que el poble català és una comunitat antiracial o al menys que deixa traslluir un clar rebuig a l'immigrat; de totes maneres, el que si que ens atreviríem a afirmar és que existeix una forta insolidaritat respecte a aquestes minories estrangeres. Hi ha una identificació fàcil i acrítica entre minoria forastera i delicte fent una simplificació de la realitat que tenim enmig nostre i derivant una problemàtica nostra vers l'estranger com a buc expiatori: estem carregant els nostres mals sobre les espatlles de l'estranger.

Per altra banda, tenim la tendència a rebutjar el foraster sota l'acusació irraonada de què ens ve a treure el lloc de treball en el moment de crisi, oblidant hipòcritamemnt que nosaltres vam tenir que exportar contingents importantìssims de mà d'obra en uns moments en què els nostres conciutadans no trobaven en la vida social i econòmica del nostre país aquells mínims de subsistència indispensables. Ens falla lamentablement la memòria històrica i no volem o no podem recordar que molts espanyols van emigrar per a "sobreviure's a si mateix" amb totes les humiliacions que això comporta.

Si ens atenim als fets, observem com, d'una manera o altra, aquestes tendències insolidàries i racistes es manifesten arreu de casa nostra; donat la manca d'espai, em limitaré únicament a citar els llocs on més agudament s'hi han manifestat: Santa Coloma de Farners, l'Escala, Barcelona, el Maresme. Lleida...

Els problemes que més directament afecten aquestes minories

La realitat social d'aquestes minories (i només he treballat el cas dels africans, marroquins, filipins i sudamericans) ens revela que la seva existència social es troba sèriament condicionada almenys per tres situacions tanmateix ben conflictives.

a)- La documentació: sotmesos arbitrària-

ment a la Llei d'Estrangeria que ha complicat greument la seva situació condicionant el permís de residència a la certesa d'un contracte laboral. Ara ja no valen passaports ni documents semblants; el que és absolutament necessari és la certificació oficial d'un treball remunerat.

La Llei d'Estrangeria no és cap estratègia específica de l'estat espanyol, puix que a partir de la crisi, és general la tendència a elaborar mesures restrictives als estrangers; és un simple pretext per a fer fora aquestes minories.

Això comporta el calvari de la renovació del permís rde residència: esperes eternes per la seva regularització, comprovacions humiliants i arbitràries, tractes despectius i despreciatius,etc. El problema de la documentació esdevé una greu injustícia creada directament contra aquestes minories estrangeres.

*b)- Garanties de contracte de treball :s'*ha permés l'entrada d'aquestes minories ètniques, s'ha tolerat la seva presència perquè eren una força de treball que es necessitava i, ara que ja no fan falta, que esdevenen un cost social, se'ls rebutja, se'ls desprecia i se'ls hi nega el dret a una vida mínimament digna.

La discriminació laboral, fruit d'un descarat aprofitament de la seva mà d'obra barata, sotmet les persones a una explotació sistemàtica, puix que ni tenen uns drets, ni tenen tan sols la possibilitat d'exigir un sou just; la seva situació d'irregularitat documental serveix com a mitjà de coacció per tal de callar i assumir una realitat tanmateix ben poc envejable. Als patrons ja els va bé que treballin: fan les hores que volen i no es queixen mai; aguanten les intemperàncies i les situacions més incomprensibles.

c)- La marginació social i cultural:l'emigració no és solament un moviment de mà d'obra, sinó que s'ha exportat història i cultura de pobles. Hi ha una dificultat d'adaptació i un acolliment carregat de recels i d'estereotips més o menys arrelats. El conflicte de cultures genera massa sovint actitud violentes, atacs contra els immigrants que sempre tenen les de perdre pel fer d'ésser una cultura minoritària en el context d'una cultura que, per majoritària, acava éssent dominant.

L'inmigrat calla, intenta refugiar-se a l'interior de la seva pròpia minoria ètnica. El fet és que a l'immigrat no se l'ha de considerar només com una força de treball, sinó també com una força de cultura pròpia amb les seves riqueses i virtuds.

Hi ha un abisme de cultures que sovint no es respecta. I el problema de la nostra supervivència es vesteix a través del rebuig de l'altre, en aquest cas l'estranger. Hi ha un crit solidari que demana a crits una resposta: fugir de tot neocolonialisme i entrar en un món solidari sense tabús de cap mena.

Raimon BONAL. Sociòleg i autor de nombroses pubicacions sobre la realitat social de Catalunya.

EL TECNOCENTRISME
Algunes tesis sobre tecnologia(i 2)

Raimon Panikkar

Publiquem la segona i última part de l'article d'en Raimon Panikkar sobre el tecnocentrisme.
Recordem que aquest article ha estat publicat prèviament en el núm 139 de QUADERNS DE VIDA CRISTIANA i que el reproduïm ara un cop parlat i valorat amb el seu autor i amb el vist-i-plau de l'editor.

7. La tecnologia pressuposa que l'Home és essencialment diferent de la naturalesa i superior a ella :Homocentrisme.

No fou casualitat que la tecnologia emergís i es desenvolupés en un món governat pel concepte semític de l'univers, on l'Home és l'amo de la naturalesa i no pas una cosa més en el seu si. Ningú a l'Occident no sembla tenir cap objecció al llenguatge corrent que parla d'explotació: agrícola, minera, etc. La terra i els animals són explotats per treure'n profit per a l'Home, rei de lunivers. La gent parla (amb raó) de la instrumentalitat de la tecnologia (Huber) i de l'extensió de la voluntat humana en la naturalesa (Hersch), o més explícitament, de "doblegar el determinisme físic als objectius humans" (Hersch). La dignitat humana no es basa ja en el fet de ser (i, per tant, de ser humà), sinó en la capacitat de dominar la naturalesa.
Una vegda més, un gran nombre de cultures humanes no comparteixen aquesta opinió i comdemnaran com a realment injusta aquesta explotació i dominació de la naturalesa, que consideren innecessària i conraproductiva per al desenvolupament ple de la raça humana. Segons aquest punt de vista, l'Home no és una excepció en la creació, sinó que, d'una banda , és part de l'univers i, de l'altra, és la cruïlla de tot el cosmos i tant més humà com més el destí de l'univers es realitza en ell. La llibertat humana és un poder còsmic, no pas merament una capacitat psicològica per a triar.

8. El mètode propi de la tecnologia és l'experimentació: l'intervencionisme.

Per a la tecnologia, el mètode de "conèixer" no existeix en la contemplació de les coses o en la participació (i fins la identificació) amb la realitat, sinó en una intervenció en la realitat, anomenada experimentació. La ciència moderna nasqué de l'experimentació, que ara és aplicada a tot arreu. Qualsevol que estigui familiaritzat amb la pràctica dels hospitals s'adona de fins a quin punt els malalts són sotmesos a l'experimentació. Però mirem la psicologia, l'antropologia i la sociologia; de les ciències físiques no cal parlar-ne. L'experiemntació és ara el mètode acceptat per a procedir amb els animals, amb les coses, i fins amb els humans. Una situació és modificada a voluntat per tal de comprovar els resultats d'una intervenció. L'activitat humana no és considerada com una col.laboració amb els ritmes de la naturalesa per al desenvolupament personal i per a l'harmonia de l'univers, sinó com un treball -treball mirat com a producció, modificació, dominació, i, per a la majoria,

com un càstig a suportar, un mitjà per a viure i per a guanyar certament no pas la pròpia vida, sinó les condicions que la fan possible. És ben evident que aquesta concepció és estranya a moltes cultures, fins i tot a l'Occident. La ressistència passiva dels pobles de l'Àsia i de l'Àfrica al treball, per exemple, no és ni un signe de peresa ni manca d'interès per part seva. És perquè no pensen l'univers com una gran màquina, o l'Home com a part d'aquesta màquina.

I què és la meditació sinó la confiança radical en l'hamonia fonamnetal de la realitat?. En la meditació només se'ns demana d'asseure'ns per tal que les coses se sedimentin i trobin llur propi lloc natural. En una civilització tecnològica no hi ha espai per a la contemplació. Al contrari, hem d'intervenir de seguida: l'acció ja no brolla d'una plenitud contemplativa, sinó que pren la iniciativa ella matcixa -desgraciadament, les més de les vegades, només en virtud de la inèrcia prèvia del pensament.

9. La tecnologia pressuposa que la realitat és objectivable i, per tant, subjecta al pensament: l'objectivisme.

Si Hegel ha definit la filosofia com la "Anstrengung des Begriffes" (l'esforç del concepte), la tecnologia pot ser descrita com la cristal.lització o l'objectificació dels conceptes. Els conceptes, un cop formats, poden ser fixats dins les màquines que garanteixen un funcionament constant i precís, ni que sigui la màquina del nostre cervell. La realitat pot esdevenir l'objecte del pensament perquè és objectivable. Aquesta objectificació fa la realitat immutable i constant, de tal manera que fa el coneixement científic assolible, ja que no canvia. Podeu refiar-vos de les construccions de l'empresa científico-tecnològica. La ciència moderna és la guardiana de l'ésser; l'ésser no es pot escapar. AIxí es poden construir màquines que funcionen i l'Home se'n pot refiar. Que una part de la Física contemporània hagi superat paradigmes grollers d'objectivisme ofereix motius esperançadors per a la ciència, però no treu res del que diem sobre la base objectiva de la tecnologia.

¿Seria possible la tecnologia si els processos reals no seguissin les lleis de la lògica o fins les de la probabilitat? És ben conegut que una part de les cultures tradicionals no creuen en la seqüència de la casualitat lògica com a llei que governa l'univers. La lògica és ben bona per al logos, però no esgota pas la realitat. Moltes cultures no volen viure en la gran casa de lloguers que la tecnologia ha construït. La renda els sembla massa cara.

10. L'espai i el temps en la tecnologia són independents de l'espai i del temps humans: intercanviabilitat.

El criteri de veritat, o millor dir d'exactitud,

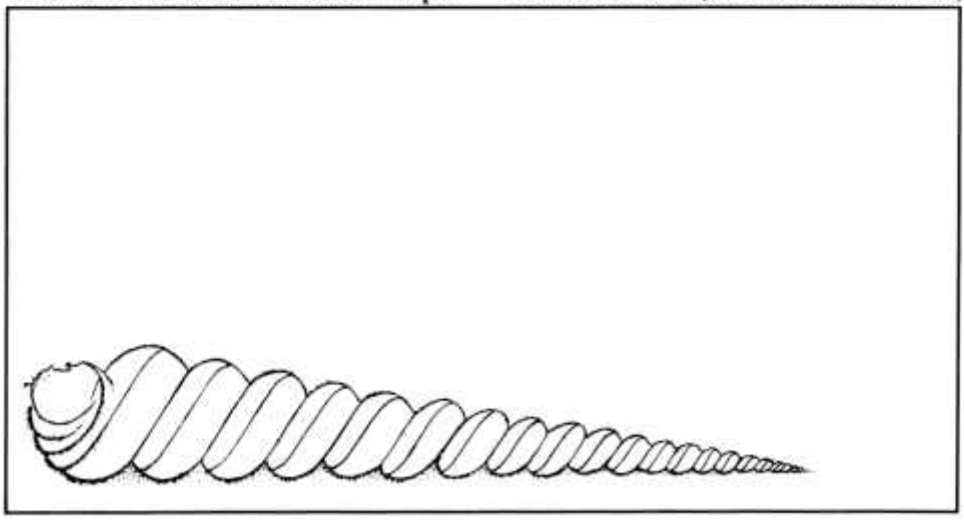

per a tota experimentació, és la seva capacitat inherent de repetició. La tecnologia està basada en aquesta certesa. Sense un temps constant i homogeni cap màquina no podria funciuonar, cap gran ciutat moderna (un exemple típic de la megamàquina) no podria existir. Quan un experiemnt produeix els mateixos resultats una i una altra vegada probablement està manifestant una llei científica. Però, ¿què esdevindrien les relacions humanes si sempre poguèssim preveure el comportament d'un altre? L'espai i el temps humans són intrínsecs a cada ésser humà, mentre que l'espai i el temps en el qual es mouen les màquines se suposa que són neutres i universals.

Una màquina pot ser adaptada a un lloc o a un altre, mentre se li calculin els diversos valors dels paràmetres com força de gravetat, temperaturra,etc. en diversos llocs. Però la tecnologia pretén una universalitat geogràfica que és estranya a moltes cultures. La universalitat predominantment qualitativa dels cristianisme esdevingué cada vegada més una universalitat geogràfica un cop els cristians començarena viatjar fa quatre segles. El marxisme i, gairebé al mateix temps, l'universalisme tecnològic van emergir primer d'aquest ambient. L'universalisme tecnològic està en conflicte directe en cultures i religions que no volen sacrificar llur identitat i perdre's en un món sense castes, colors i dialectes. Aquest universalisme és un altre exemple del conflicte entre tecnologia i cultura. Moltes cultures creuen que molts bens humans, com els religiosos, per exemple, i el bon vi, no són exportables perquè no són neutres a l'espai i al temps. La tecnologia, en canvi, es creu universalment exportable.

Alguns podran objectar que l'experiència humana de l'Occident dóna testimoniatge de la mateixa distància entre el món tecnològic i altres dimensions de la vida i que aquestes altres dimensions coexisteixen pacíficament amb el món tecnològic gràcies a una distinció de nivells. Però, podem respondre, sense mencioanr la malaltia de l'Occident, que el procés que portà a la invasió de la vida per la tecnologia fou degut a un moviment endogèn i evolutiu, mentre que en altres parts del món el moviment és exogen i revolucionari, per no dir res del seu impacte destructiu sobre estructures tradicionals a tot arreu, fins i tot a l'Occident.

11. La inèrcia de la matèria: l'anti-animisme.

Per a la civilització tecnològica la matèria és morta; té les seves pròpies lleis que són independents de les lleis de la vida i de les de l'Home. La tecnologia progressa a costa de les creences animistes de la humanitat, que són considerades irracionals. El progrés tecnològic comporta la quantificació dels fenòmens biològics, sociològics, històrics i antropològics. El món occidental somriu quan sent un iroquè demanar perdó i fins permís a un arbre abans de tallar-lo, o quan veu els treballadors a l'Índia cobrir amb flors llurs màquines i oferir-los puja durant certes festes. I, amb tot, l'animisme de moltes cultures, ni que sovint sigui meynspreat pel món modern, en part perquè freqüènment és expressat d'una manera és aviat basta, està lluny d'haver desaparegut i representa avui dia una força cultural innegable, incompatible amb lel mecanisme tecnològic. La tecnologia és violència contra la naturalesa; es parla de la naturalesa com a "vençuda en el seu misteri i conquerida en les seves forces" (Bachelard). És igualment esperançador que l'Occident es torni a recordar de l'anima mundi, que feou creença comuna fins passat el Renaixement, i que vulgui reformular la hipòtesi gaia amb arguments "científics". Però amb tot això no es fa molta tecnologia.

12. La ciència pressuposa un nominalisme epistemològic i la tecnologia, un nominalisme ontològic: el nominalisme.

És veritat que una part de la ciència post-relativista i post-quàntica ha esdevingut problemnàtica en ella mateixa i està buscant altres pressuposicions, però també és veritat que la civilització tecnològica està basada en una concepció de la realitat que manca a moltes cultures. El nominalsme suposa que tot el que podem conèixer de la realitat és expressat en termes comuns, que només són

etiquetes o signes afegits a les coses. Les idees són meres abstraccions matemàtiques que fan possible la ciència. Amb aquest paradigme epistemològic, la tecnologia crea un món perquè l'Home hi visqui -un món d'entitats quantificables amb les etiquetes per a llur manipulació adequada. Però això no és pas la creença de moltes de les cultures passades i presents.
El mètodes científic i tecnològic, per exemple, de dividir una dificultat en les seves parts, recomanat per Descartes i evident quan es tracta de reparar una màquina, pressuposa l'actitud nominalista que el tot és igual a la suma de les seves parts, que resulta incomprensible a més d'una cultura.

13. La tecnologia només té significat en un univers quantificable: la quantificabilitat.

El reialme de la ciència moderna és allò que és mesurable. La ciència moderna actua mesurant. Només podem mesurar alguna cosa si reeixim a reduir el fenòmen en qüestió a unitats discontínues. La ciència calcula o, com diqué Heidegger, "la ciència no pensa".
La ciència suposa que hi ha un element quantificable en la realitat, però no necessàriament redueix la realitat a quanta. Pròpiament parlant, la ciència moderna no pretén ni tan sols dona una explicació del món. Mesura comportaments i, tot descobrin algunes maneres de fer constants, és capaç de predir esdeveniments de moltes menes. El veritable científic és humil i no vol convertir la ciència en filosofia. El que passa és que la ciència s'hi converteix, degut al buit cosmològic actual.

La tecnologia fa quelcom més que calcular: multiplica. Com hem dit, un cotxe tot sol és una impossibilitat. La tecnologia exigeix no solament milers de cotxes, sinó també milers de persones que els facin servir i milers de quilòmetres de carreteres. Entrem en el món de la quantitat i de l'acceleració. Sense acceleració, la tecnologia és impossible. La tecnologia és el món del quantitatiu més (més de pressa). El temps és només un factor quantitatiu que és plegable a l'accele-

ració. El que no pot ser mesurat no "compta". El joc de paraules és revelador. Repetim que res d'això no és un invariant cultural.

14. La característica epistemològica de la tecnologia és la del coneixement com a poder: el control.

L'afirmació baconiana de "coneixement és poder" correspon a l'ús del coneixement en l'empresa tecnològica. Ens trobem en el món cartesià: sense certesa epistemològica només hi ha inseguretat ontològica. Si hi ha moltes opinions divergents, no puc fer-les-hi confiança. Ho he de trobar per mi mateix. Em cal saber amb certesa, per tal de sentir-me segur. No puc refiar-me del que creu la comunitat; necessiti criteris que, òbviament, només poden valer per a mi. Jo són el jutje final. Descartes no digué: :Cogitamus, ergo sumus" ("Pensem per tant existim"). El que és decissiu no és que nosaltres pensem, sinó que "ego cogito". L'únic cogitatum segur sóc jo mateix ego. Només jo puc ser el criteri últim. Em cal tenir sota control la meva opinió i la dels altres. Podrien estar equivocades, i això és perillós. El control és indispensable.

La tecnologia promet aquest control. Ofereix poder. És poder objectiu el que té la tecnologia, no pas autoritat subjectiva. El poder ens té: són muscles, diners, batallons, i ara coneixement.L'autoritat es confereix, es reconeix; són els altres els que me la donen. La tecnologia s'ha aprofitat de l'autoritat de la ciència i l'ha convertida en poder. La tecnologia ofereix els mitjans per a transformar l'organisme natural d'una societat humana en una organització ben administrada -a condició, naturalemnt, que no s'espatlli i que no sigui amenaçada per una latra organització més poderosa amb una expertesa tecnològica més gran. La competitivitat; la cursa d'armaments, per exemple, és inherent al compelx tecnocràtic; 'es condició necessària per a sobreviure.

15. La tecnologia és el món dels mitjans: la instrumentalització.

El camp de la tecnologia és l'instrument. S'ocupa de fer instruments i de fe-los servir Però són complicats i exigeixen preparació. Els instruments són per a alguna cosa, però aquesta finalitat no és discutida. Pressuposem que aquests intruments facilitaran (acceleraran) les coses i ho faran més depresa i millor. Què és aquest "ho" o què són "les coses" no és posat en qüestió. Primer hem d'aprendre al meyns a fer servir els instruments. Després se'ns promet, descobrirem com ens són útils. La tecnologia ens permet el millor ús d'instruments cada vegada millors per a quelcom que queda fora del seu camp. L'home menja, camina, estima, parla, estudia, juga, entén, hi veu,etc., per aquestes mateixes activitats. La tecnologia no s'atura en ella mateixa. Té por que si es parés tornaria a ser techné i desapareixeria. La tecnologia necessita acceleració, és a dir, la creació d'instruments cada vegada millors. I nosaltres mateixos esdevenim instrumentalitzats.

* * *

La tornada de la meva cançó és ben senzilla. L'Occident té la gran temptació dels messianismes. N'ha desbancat uns quants, però sembla que ara ens sigui col.lectivament víctima d'un altre, tant més perillós que aquesta vegada no té cara humana per clavar-lo en creu o per declarar-li la guerra.

D'altra banda, les decepcions podern ésser tant o més perilloses que els entusiasmes, i les reaccions pendulars igualment insatisfactòries. Sortir de la borratxera tecnològica per caura en un altra tampoc no fóra la solució. L'emancipació de la tecnologia que indirectament presento com a alternativa és abans que tot un moviiment espiritual total de la persona, això és de l'ésser humà previ a la gran dicotomia entre individu i societat. Hem superat molts auto-centrismes, racials, religiosos, i d'altra mena. Ara ens toca afrontar el gran desafiament del tecnocentrisme.

Raimon Panikkar, químic, filòsof i teòleg. Professor emèrit de la Universitat de Santa Bàrbara-California-. Té fixada la seva residència actualment a Tavertet.

MITES DE LA MEDICINA MODERNA

Efrain Margolis

Aquest treball va estar realitzat per a la celebració del 30è. Aniversari de Comunidad Sur a l'agost del 1985. Cal tenir en compte que és un escrit pensat en la situació sudamericana per la qual cosa es fa referència a noms i a organismes aliens a la nostra realitat continental. Tanmateix creiem es tracta d'un escrit molt útil i fructífer. Ha estat traduït de la publicació La Comunidad.

Amb un grup de sociòlegs, metges i estudiants, vam participar a les discussions realitzades a la Sala d'Actes de la Facultat de Medicina, on es van proposar solucions alternatives a la medicina clàssica i en aquest sentit es van exposar experiències de grups llibertaris argentins i xilens.

Ens va tocar parlar dediversos mites del sistema mèdic oficial, entroncats amb el corrent nihilista que, ja a mitjans del segle passat, posava en dubte l'eficàcia de la medicina per actuar sobre la salut de les persones, expressant amb Holmes que si s'aboquessin al fons del mar totes les drogues que hi ha al món, seria molt millor per a la raça humana i molt pitjor per als peixos. Ja fa 250 anys, Voltaire havia dit quelcom semblant: el tractament mèdic consisteix en administrar drogues sobre les quals no sabem res, a pacients sobre els quals encara sabem menys.

A la dècada dels anys setanta, torna a sorgir el nihilisme respecte a la medicina científica, amb l'escola d'Ivan Illich, la impugnació de Guy Caro i la respnsabilització del sistema oficial en molts casos on hi ha més dany que benefici (Sorin, Muiños, Abre, Dunlop). Com a reacció a la iatrogènesi del sistema mèdic, apareixen solucions rígides i pressumptament salvadores, les quals hem anomenat "neo-mites", així com altres solucions alternatives gestades fora del sistema oficial.

Aquest és el marc on vam desenvolupar el tema i que tot seguit resumirem.

1- El mite de la institucionalització.

Implica la creença generalitzada de que la salut és responsabilitat del sistema oficial del servei d'atenció mèdica. Quan un grup veïnal s'organitza i demana al Ministeri de Salut Pùblica que l'instal.li una Policlínica de tipus curatiu. Quan una cooperativa de vivendes planifica un nucli habitat, reserva un local per a l'atenció de pacients, a condició que un ens públic ofereixi el servei (metge, infermera, medicaments...). No són aliens a aquesta actitud el partits polítics . Llur resposta a les deficiències del sistema es concreta en projectes de Serveis Nacionals, centralitzats i organitzats des del poder central.

El mite consisteix en crear institucions que cobreixin diferents dèficits sense assumir, entre d'altres coses, que:

- No hi ha intents de responsabilitzar els individus i les comunitats en relació a la salut dels ciutadans.
- No es pensa en la salut com a part integral de la vida comunitària ni com a part del nivell dels ciutadans.
- Solament es reclama medicina curativa. No es planteja l'educació per a la salut, ni la seva promoció, amb participació activa de les comunitats.

2- El mite de la medicalització.

L'individu de les ciutats i també de les zones rurals dels països moders o modernitzats,

transfereix a la professió mèdica la responsabilitat de la seva salut. La salut és tasca dels metges i els grups scials no s'ocupen espontàniament de les mesures positives que milloren la seva salut.

Quan en un barri o bé en un habitatge col.lectiu o cooperativa, l'organització d'un comité veïnal es planteja els problemes de la salut, es limita a una solicitud al municipi d'un lloc per a la policlínica curativa i al M.S.P. o a algun metge amic desocupat per tal que assigni el recurs humà "mèdic" dos o tres cops per setmana per a diagnosticar la patologia menor, mai amb el a concepte d'atenció primària.

La professió mèdica també actua amb aquesta filosofia, desentenent-se de lograr la participació conscient i responsable de la persona i de la seva família, limitant-se a donar indicacions i a prescriure receptes, tot plegat en un llenguatge críptic, que la gent entent poc, malament o bé gens. El metge és el totpoderós de la salut de les persones.

3- El mite de la drogomania.

Després de la Segona Guerra Mundial, el medicament ha adquirit un singular prestigi en les societats comtemporànies, sobretot a partir dels quimioteràpics i els antibiòtics, els quals van cambiar bona part dels pronòstics de la patologia infecciosa. Però també van contribuir a afirmar la concepció monocausal de l'enfermetat bacteriana i la creença que la destrucció del germen mitjançant drogues antibacterianes, liquidaven el problema. Els anys que seguiren varen demostrar que això no és així i no sols per l'aparició de peus resistents i epidèmies nosocomials, sinó perquè l'erradicació de la tuberculosi, les enfermetats de transmissió sexual, les zoonosis, les diarrees infantils i moltes altres afeccions, sols poden plantejar-se en base a una concepció pluricausal de l'enfermetat, en que els factors socials, polítics econòmics i ecològics influeixen més que no pas el germen en si mateix.

Una derivació sorprenent a primera vista, però no imprevisible de la drogomania, és l'autonomització del medicament dins del sistema del servei de salut. El fàrmac adquireix valor per sí mateix, compleix una funció diagnòstica-terapèutica i es creen vies informals per a accedir a ell (herbes medicinals, venda en el carrer i en bars, despatx directe en les farmàcies i supermercats...). Inclús si l'individu pren contacte formal amb el sistema oficial d'atenció mèdica, ho fa per obtenir una recepta (o moltes), més que per establir una adequada relació metge-pacient i se sent frustrat si no rep les prescipcions esperades que suggereix un familiar, un amic o bé un veí.

En el nostre medi, aquest fet és afavorit pel subsistema mutual, que atorga les prestacions farmacèutiques pràcticament sense altre cost que un moderat preu, o sia, que no hi ha pagament directe del metge que ordena (E. Kefauver) ni del pacient que consumeix; trencada la barrera econòmica, les possibilitats de consum espontani de medicaments d'una població són gairebé il.limitats, obligant a les administracions a col.locar frens per a metges i usuaris.

La drogomania es també afavorida per l'actitud del metge mutual, mal pagat i amb pluriocupació, el qual abreuja la durada de la consulta, treient-se el pacient del damunt mitjançant receptes i encàrrecs d'estudis de diagnosi.

Les empreses farmacèutiques tenen una influència fonamental sobre el metge i el pacient, en particular les transnacionals, les quals fomenten l'ús de medicaments moltes vegades de dubtosa eficàcia i fins i tot perillosa. Així la drogomania es converteix en un factor d'alta despesa del sistema sanitari i de desequilibri econòmic de les institucions prestatàries, públiques i privades.

El medicament passa a tenir connotacions màgiques, fins i tot substituïnt els tradicionals bruixots i encara més amb les tensions de la vida moderna que porten a consumir de manera alternativa o simultànea sedants i estimulants (20% del conjunt de receptes mutuals).

Com assenyala Ivan Illich, cada cop són més les indicacions farmacèutiques dels metges que originen hàbits per a passar després a les prescrites per a combatre l'adició al efectes diversos dels mateixos medicaments; cada cop és més gran el nombre de

pacients que pertanyen simultàniament a ambdós grups.

4- El mite de l'especialització.

La societat uruguaiana, amb un alt grau d'urbanització (més del 82%), es comporta en relació a la demanda de serveis mèdics de manera similar a les societats post-industrials, en les que inclús en països anomenats socialistes com l'U.R.R.S., ja a l'inici de la carrera l'estudiant s'orienta a una especialitat.

L'especialització precoç té aquí una expressió curricular. No és el cas del nostre país, en que la pressió social per a una especialització precoç del metge és una exigència del medi i una manifestació d'un elevat nombre de professionals joves desocupats o subocupats.

Quan el metge es presenta com a tal, la primera pregunta que rep és : en què s'especialitza?. Una altíssima proporció de metges fan medicina interna post-grau, per a donar resposta a aquesta demanda social; altres inicien una especialitat restringida tot seguit de graduar-se sense realitzar en la seva majoria pràctiques en una residència. Algunes escoles mèdiques del continent donen títols d'especialistes en disciplines que en principi haurien de dominar tots els professionals en graduar-se: Medicina Comunitària, Medicina General, Metge de Família. Perquè avui en dia el metge sense títol d'especialitat només es consultat per casualitat.

El mite creat és el de l'especialització com inherent a la condició de metge. Els efectes d'aquest fet són diversos:

a)- Desaparició del metge decapçalera. Cadascú consulta l'especialista en l'afecció que ell creu tenir. Com ens deia un distingit internista, a ell el consulten únicament per grips, o sia, per quadres generals i banals en què no es pot definir l'especialista adequat.

b)- Encara àrees sub-urbanes on l'accés a l'especialista és difícil, la família té relació amb dos metges: el de medicina general i el pediatra per als nens. Això sembla un fenomen irreversible per a l'Uruguay i és del tot improbable que a les ciutats arribi a funcionar un metge de capçalera per a tots, amb la filosofia de l'atenció primaria, ja que la nostra cultura exigeix el pediatra per a la cura dels nens.

c)- Tendència a l'especialització precoç, encara des del pregrau o com a molt el dia següent de la graduació.

d)- Davant de la creixent complexitat de la medicina, és freqüent l'orientació ràpida cap a la subespecialització, com ara en radiologia, gastroentereologia, O.R.L.,etc..., en que des del principi el metge s'orienta vers una branca de l'especialitat, la qual cosa indueix a una especialització i atomització de la medicina i el desconeixement de la mateixa disciplina quees diu practicar.

e)- El mite de l'especialització és seguit pel de la superespecialització, és a dir, el coneixement a fons d'un petit sector de l'especialitat per al que, a més a més, es necessita un aprenentatge en algun centre internacional. És notori el prestigi que la superespecialit-

zació té en el metges, el públic i els centres de decisió política i administrativa, prestigi que orienta el jovent i les noves generacions a la búsqueda d'alternatives ocupacionals que serveixen per a entendre a uns pocs i no són útils pel millorament de la salut de les comunitats.

5- El mite de l'aparatomia.

Està molt vinculat al mite de la superespecialització: la cura de la salut se subordina a l'atenció mèdica amb aparells. A vegades són sensibles (radiologia no contrastada, oftalmoscopi), pel seu ús i interpretació s'han distanciat del metge general en la seva pràctica diària, que solament llegeix informes que l'hi envia l'aparatòleg; tot sovint aquest últim únicament veu registres i imatges en comptes de pacients i de patologies. D'aquesta disociació, neixen freqüents errors de diagnosi i terapèutics.
No hi ha vinculació directa metge-pacient sinó amb la mediació d'un aparell, a voltes d'un elevat cost (tomograf computeritzat, ibroscopi), que també adquireix un valor màgic. Quin metge no ha rebut més d'un pacient el qual li demana "aquest examen del cap" (llegeigis tomografia) per tenir cefàlees emotives ocasionals o de cèrvicocefàlees d'origen artrosic?.
La forma més depurada de l'aparatomia són els centres de medicina intensiva, on els pacients són "llegits" a través de paràmetres i de registres, que van fent oscilar cap un cantó o cap un altre els valors considerats normals que creen l'obsessió del seu ajustament quasibé al minut.
El resultat final de la deshumanització dels nostres hospitals públics i privats, en els quals el pacient deixa de tenir un nom i una cara per a ser, per exemple "una acidosi" o bé "una hipopotasemia".
Com els aparells són molt costosos requereixen d'estructures físiques i de vinculació com centre d'internats, sales d'operacions..., apareix el següent mite

6- El mite de la sanatorialització.

Cada cop és major el nombre d'individus que són allunyats del seu medi familiar i social víctimes de l'atenció a les seves malalties o dela cura de les seves necessitats bàsiques, que viuen i moren sols, lluny dels seus centres afectius.
Moren abandonats en un hospital o sanatori i com més alt el grau de tecnificació que se'ls aplica, més abandonats resulten. Viuen en les mal anomenades Cases de Salut i Llars Geriàtriques, on són dipositats com sacs de papates, solitaris, rebutjats per la família la qual es nega a atendre'ls.
És un mite amb facetes mèdiques i socials; per una banda la base cientifista, o sia, ningú hauria de morir sinó és en un C.T.T.; per altra la generalització de la familia nuclear, cada cop més petita, que deixa la casa sola tot el dia i no es responsabilitza ningú per a la cura del malat o de l'ancià. És per això que les ciutats d'avui tenen un alt nombre de "families" unipersonals.

7- El mite de la immortalitat.

Fins a finals del segle XVIII, a l'era precientífica, fa tan sols 200 anys, humanitat va viure una concepció que únicament comparteixen avui dia algunes societats indígenes incontaminades per l'anomenada civilització: la mort era part de la vida, es vivia per més tard morir, i aquest fenomen era natural en tots els essers vius. Les societats industrials i post-industrials també han medicalitzat la mort.
-L'home ha oblidat la seva mort, els que moren són els altres, d'aquí la "immortalitat".
- Per tant, la mort deixa de ser un fet natural per a convertir-se en una aberració.
-En no integrar la vida, l'individu i la familia el rebutjen i va a morir a l'hospital.
Les funcions vitals passen a primer pla, per la qual cosa s'intenta perllongar la vida vegetativa, sense interessar-se per la seva qualitat.
Això porta tot sovint a la pèrdua del dret al bon morir, a una mort digna. Els qui se n'adonen fan servir en alguns països com els EE.UU. una sèrie de mecanismes legals, documents com el permís per a desconnectar aparells, per a conservar la dignitat en el darrer moment.

8- Els neo-mites.

Hem denominat neo-mites les reaccions en contra dels mites de la medicina moderna, que tot i així aconsegueixen evadir-se de la institucionalització de la salut. Veiem-ne alguns exemples:

8.1- La medicina comunitària. Tot i tenint en compte la seva filosofia i els seus fonaments, de fet planteja l'atenció integral segons la defineix el sistema oficial de serveis de la salut, el qual especifica quines són les necessitats "sentides" pels grups socials. No actua així com una real alternativa, sinó que ho fa com una especialitat de la medicina.

8.2- La medicina folklòrica o tradicional, creada espontàniament per les comunitats, es assimilada progressivament per les estructures oficials i els seus oficiants són instruïts especialment per a constituir-se com a liders comunitaris de la medicina oficial.

8.3- L'atenció primària de la salut, originàriament concebuda com a expressió comunitària, es converteix a l'hora de la veritat en el primer graó pel que la gent, en un sistema esglaonat de nivells, accedeix a la tecnologia de l'aparell i de la superespecialització.

9- Alternatives de canvi.

Ens limitarem en aquest treball, l' objectiu central del qual és descriure alguns mites, a assenyalar línies alternatives de discussió, ja que el seu desenvolupament necessita més temps, anàlisi i experiències concretes.

9.1- La salut no és un problema de sistema organitzatiu sinó un fenomen grupal i social, del qual els seu principals reponsables són les comunitats.

9.2- Ningú hauria de transferir la seva responsabilitat individual en la cura de la pròpia salut, tot i que pot afrontar-la millor si disposa de la solidaritat grupal i l'auxili del sistema de serveis. Un exemple del que diem és el naixement dels fills i l'alternativa de tornar el part a la llar, si hi ha les condicions adequades.

9.3- Dins d'aquest marc correspon realitzar la reubicació dels serveis de la salut i de la medicina com a experiència i com a conjunt de coneixements científics

9.4- La salut no és únicament l'atenció de la malaltia , però tampoc és solament l'estat de benestar físic, psíquic i social de les definicions oficials, sinó que és una concepció integral de la vida i de la socialització, ja que l'home és un ser gregari.

9.5- Les societats haurien de plantejar-se, com alternativa vàlida per a la familia nuclear i l'estil de vida de les grans ciutats modernes:

- L'acceptació com a fenomen natural, de la vida i de la mort.
- La reubicació del descapacitat acceptant els seus valors.
- La reinserció del malalt, del minusvàlid i del vell en els grups comunitaris.

En aquest àmbit sorgeixen alternatives reals a la medicina tradicional, contribució a la salut de la qual és qüestionada.

Notes:

1- Abse, Daniel, *Proceso a la medicina*. Adt. Caralt, Barcelona, 1976

2- Caro, Guy *La medicina Impugnada (La práctica social de la medicina en la sociedad capitalista)* Edt. Laia. Barcelona 1972

3- Dunlop, D. *Abuse of Drugs by the Public amd by Doctors*. Brit. Med. Bull, Moll 26 No.3,1970

4- Giovani, Geraldo. *A questao dos Remedios no Brasil*. Edt. Polis Ltda. San Pablo 1970.

5- Illich, Ivan. *Némesi médica, La expropiación de la salut*, Edt. Barral, Barcelona 1975.

6- Israel, Lucien. *La décision Médicale*. Edt. Calmann-Levy, 1980.

7- Margolis, Efrain. *El Medicament i el Costo de la atención Médica*. Montevideo 1981.

8-Margolis, Efrain. *Temas de Auditoria Médica. II parte. Actitudes en Latinoamérica del personal Sanitario y del público hacia la atención médica*. Montevideo 1982.

9- Muiños, Héctor. A, *Medicina, una noble profesión*. Montevideo 1958.

10- Sorin, M. Yatrogenia. *Problemática General*. Edt. El Ateneo. Buenos Aires, 1978.

Efrain Margolis

AIRES CONCILIARS

En el Full Informatiu núm 31, insertat en el darrer VIA FORA! núm 20, informavem sobre el Concili de Tardor. I dèiem que si bé és normal en ENLLAÇ aquest tipus de reunió valorativa general en aquesta època (Tardor), enguany ha estat un xic més complexe, pel que respecta a aprofundiment i a trascendència.
De fet, avui (febrer del 1989) continuem estant immersos dins d'aquesta nebulosa conciliar, la qual promet durar un temps més.
Dèiem també que hi ha un procés d'aprofundiment, de recordar les arrels (16 anys d'existència ja són força anys) i alhora un plantejar-se l'avui, des de la nostra perspectiva amb tota la càrrega subjectiva i ideològica que quest fet comporta.
Així doncs, cal entendre aquest SOTA LA PLOMA dins d'aquesta dinàmica, camí obert a qualsevulla que vulgui afegir-s'hi i vulgui ficar cullerada.

Tot col.lectiu té uns objectius i, per dur-los a terme, interacciona amb el medi, el qual, canviant com és, l'obliga a acomodar les estratègies per tal d'assolir-los o, fins i tot, a canviar-los.
Aquesta adequació permanent és una font de conflictes que en ocasions poden ser àdhuc traumàtiques. Així, aquesta adequació que, per una banda, és un signe de vida, per una altra pot anar minant el col.lectiu si l'energia dissipada en l'esforç assoleix un cert llindar.
A més, si els replantejaments sovintegen més del que ho demanen les circumstàncies externes, ens trobem davant d'un símptoma de mala salut del col.lectiu.
A partir d'això, doncs, podriem esquematitzar la vida d'un col.lectiu mitjançant uns períodes no necessàriament cíclics, formats per crisis (sense cap to negatiu, sinó com a sinònim de canvi) entre les quals s'extenen etapes podriem dir-ne "fructíferes", etapes en les quals el col.lectiu en qüestió assoleix realitzacions que l'acosten cap a la consecució dels objectius fixats.
Dit això, constatem que l'activitat d'ENLLAÇ s'ha mogut entre dos pols: la pràctica i la teoria, les accions i les reflexions. Si en un primer moment semblava que el pes requèia sobretot en l'aspecte pràctic, poc a poc s'ha anat capgirant i des de fa un temps anem donant més prioritat a la reflexió al voltant de temes que ens afecten directament, principalment del món sòcio-cultural. Així, al llarg dels anys, al sí d'ENLLAÇ hem anat cristalitzant idees que circulavem més o menys embrionàriament i també n'hem generades de pròpies. Aquesta tendència es manté actualment i fins i tot diriem que és **una línia d'acció a continuar i a potenciar** en un futur immediat.
Tots els papers públics d'ENLLAÇ contenen un missatge que, variant-ne la formulació al llarg del temps, justifica d'alguna manera el propi nom: cal que la gent que fa coses, que està empenyent el país, es relacioni, s'ajudi mutuament i plegats tirin (o tirem) endavant. Això més o menys amanit en cada moment per la necessitat o el desig de potenciar una estructura, un moviment, una xarxa, una autogestió cultural... Veieme un resum, extracte d'alguns escrits històrics:
"...donar suport a les persones que dinamitzent llurs pobles i comarques...".
"...cal fer una xarxa d'actuacions..."
"...necessitat d'una estructura adequada als nostres mitjans que permeti una comunicació continuada entre la gent de les diferents comarques del nostre país..."
"...cal doncs, enllaçar-nos, augmentar la comunicació i potenciar l'acció..."

en llaç full informatiu
Nº 32/1989

PROJECTES I ACTIVITATS

Fruit de la celebració del Concili de Tardor (vegeu més informació al Full Informatiu núm 31 i a la secció de Sota la Ploma del VIA FORA ! núm 21) i després de fer una valoració i aprofundització de diferents aspectes d'ENLLAÇ, s'han concretat tot un seguit d'activitats pròpies i d'atres en col.laboració amb associacions més o menys properes.

També i dins de la filosofia i de l'esperit que ha anat surant al Concili de Tardor, hem decidit l'iniciar tota una sèrie de contactes amb entitats i particulars per tal de plantejar-nos mútuament la situació del moviment sòcio-cultural, principalment en els aspectes concrets que ens afecten com a entitats.

Pel que fa a l'autoformació, properament iniciarem una sèrie de discussions al voltant del concepte Europa, amb totes les seves implicacions, realitats i futur.

L'any passat vam realitzar un debat obert a diferents nivells sobre el voluntarisme. Hi va haver força trobades, a on es va arribar a una sèrie de conclusions i principalment a un plantejament de la problemàtica concreta.

Doncs bé, enguany i animats pel resultat, volem perfilar aquest procés i fer-lo convergir en la publicació d'un extens treball sobre el voluntarisme. Aquest procés el preveiem llarg, però enriquidor i creiem que l'edició d'aquestes valoracions i conclusions serà molt útil per al món associatiu.

Dins d'una altra vessant d'activitats volem comunicar-vos que enguan hem iniciat uns contactes amb Bosc Verd, entitat ecologista de la comarca del Penedès.

De moment hi ha una voluntat de treballar conjuntament aspectes de la problemàtica ecològica i alternativa. Per aquest motiu al Centre Permanent de Cultura Popular, s'ubicarà un espai per a la creació d'uns vivers d'arbres autòctons, principalment alzines i roures.

Aquesta acció obeeix a la necessitat de donar respostes concretes a la greu problemàtica de desforestació i erosió que pateix el Penedès, principalment arrel dels darrers incendis forestals.

A banda d'aquesta acció concreta, s'està valorant la possibilitat de realitzar una sèrie de trobades ecològiques, les quals serviran com a suport teòric/ideològic de les accions de reploblació i alhora possibilitaran un major contacte amb i entre les entitats i persones afins, així com una major consciència d'aquesta problemàtica.

Per acabar aquest apartat i de cara al proper estiu, ENLLAÇ concova un CAMP INTERNACIONAL. Vegeu-ne més informació a les pàgines centrals d'aquest Full Informatiu.

CAMP INTER

Des de l'inici de la construcció del CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR (estiu del 1983), ENLLAÇ pràcticament ha vingut realitzant cada estiu camps internacionals.

Inicialment i atès que calia construir el Centre, aquests camps eren fonamentalment de treball, si bé també hi havia quelcom més, com ara una introducció a la història dels Països Catalans, presentació d'entitats cultutals de Catalunya i introducció a la realitat de la comarca del Penedès, tant en l'aspecte social, com econòmic com, principalment cultural.

Ha estat a partir de la celebració dels camps internacionals que, la vocació diguem-ne internacional d'ENLLAÇ , s'ha desenvolupat i ha pres forma. Hem tingut força contactes amb gent culturalment activa de l'estranger, alhora que intercamviàvem de manera regular el VIA FORA! amb una sèrie de publicacions europees.

Un altre motiu que ens fa seguir programant camps internacionals, és la necessitat d'un cert manteniment del C.P.C.P.. És obvi que una casa d'aquestes característiques necessita d'un treball periòdic d'arranjaments.

En aquest aquest apartat cal tenir en compte que ens referim tant al treball físic (pintar, obra, hort...), com al treball d'organització de l'arxiu general, de la bilbioteca i de la hemeroteca.

Així doncs , i com ja és habitual en els darrers camps internacionals, dedicarem un temps al treball físic, un altre al treball teòric i de coneixement mutu i un tercer al lleure.

RNACIONAL

Inicialment l'horari que proposem és el següent:

* 8h a 9h. aixecar-se i esmorzar.
* 9h. a 14h. treball.
* 14h. a 15h. dinar,
* 15h. a 20 h. lleure.
* 20h. a 21h. sopar.
* 21h.... lleure.

A més estem valorant la possibilitat d'incloure un curs d'esperanto, que de manera opcional i voluntària es realitzaria per les tardes.

Les principals tasques a realitzar són les següents:

- treball físics:
  * confecció de terrasses en material d'obra per a ubicar-hi els vivers.
  * treballs d'horta.
  * neteja del sotabosc
  * aplanament i explanació de talus exteriors -enjardinament-.
  * reorganització de l'arxiu general, de la biblioteca i de la hemeroteca.
  * confecció de noves prestatgeries.

- treballs intel.lectuals/teòrics:
  * presentació d'entitats del país.
  * història dels PP.CC.
  * l'Europa de les nacions.
  * cultura popular al Penedès.
  * curs d'esperanto.

Finalment cal dir que aquest camp internacional està dirigit a les persones interessades en col.laborar amb una entitat cultural i cercar la possibilitat d'intrcanvi amb associacions d'altres països.

Aquest missatge, actualment sembla compartit per força gent. Se sent, s'intueix, aquesta necessitat de col.laborar, de "fer coses" junts, potser per instint de supervivència o bé per raonament lúcid. Hi ha però, un problema: **la concreció d'aquesta col.laboració**. Una sortida que sovinteja és la diguem-ne estructurista, potser pel passat militant de força gent culturalment activa. De fet, però, la relació entre col.lectius hauria de comportar beneficis per a aquests, potenciar-ne l'acció, rendabilitzar-ne l'esforç, ser útil en definitiva. Voler crear estructures (jeràrquiques o no) que demanin pel seu simple manteniment un esforç complementari de la gent que ja està associada és fer volar coloms i no conèixer la realitat associativa d'aquest nostre país. Contràriament, la idea de xarxa (fins i tot no necessàriament permanent ni, encara menys, rígida, en principi informativa, d'intercomunicació d'accions i de reflexions, i posteriorment també d'ajut mutu en fets concrets impulsats per algun col.lectiu en particular o algun d'ells), té l'avantatge de no cremar esforços, tan necessaris en la nostra feina quotidiana. D'altra banda és ben palesa l'esterilitat de la fòrmula estructurista la qual ha dut a fracassos continuats.

Aquest disseny de relació, però, se circumscriu dins de sectors socials concrets: els naturistes, els objectors, els ateneus, els ecologistes, els nacionalistes..., la majoria més o menys "alternatius". Tots aquests sectors, i més, massa sovint estan aïllats, inclús ideològicament, i participen amb dificultat de les idees i principis dels altres.. *Cal doncs, sinó coordinar sectors, sí en principi facilitar l'intercanvi ideològic entre ells, amb la intenció d'assumir col.lectivament propostes globals.*

A l'hora d'aprofundir en aquest punt constatem que:

- En primer lloc ens trobem amb uns segments socials força actius (no parlem de l'efectivitat d'aquests), amb una generació gairebé constant de projectes i de realitzacions. Aquests però, massa sovint parteixen d'esquemes simples, poc elaborats i a penes evolucionats, amb el constant perill de caure en l'activisme, en l'acció per l'acció, com a fi en sí mateixa. Cal, per tant, omplir de contingut, acompanyar amb reflexions i anàlisis, completar amb objectius transcendents... les accions generades contínuament.
- En segon lloc, l'acció sòcio-cultural està molt sectorialitzada i tendeix cap a una especialització, no ja entre els tècnics diri-

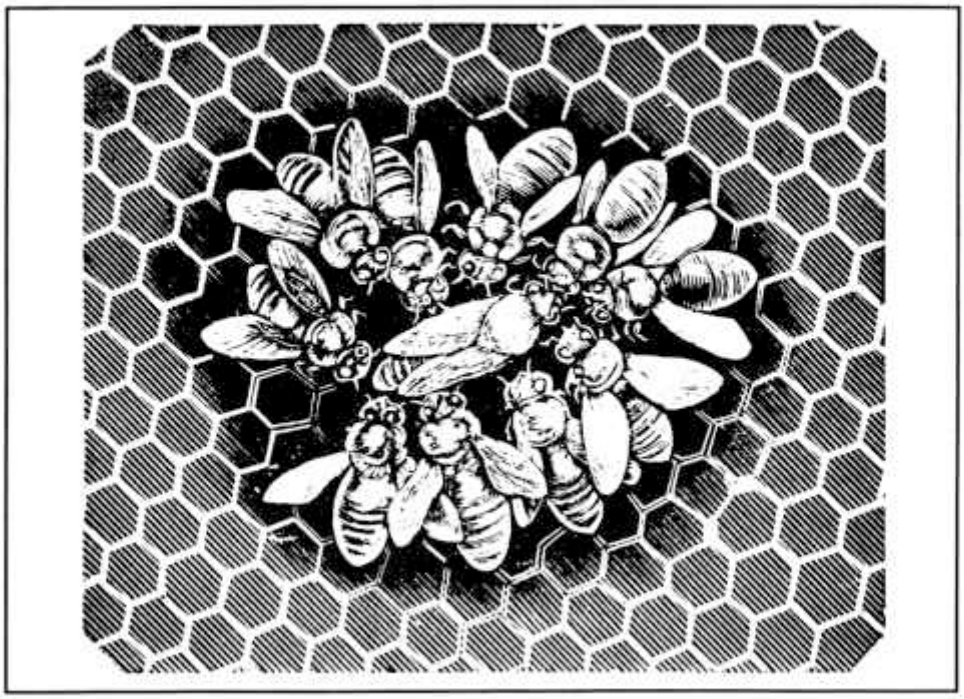

gents, sinó entre la pròpia gent culturalment activa. Efectivament, dins del món que podem anomenar alternatiu (d'"alter", altre), conviuent famílies vàries que, tot i poder confluir en interessos, es mantenen força desconnectades entre sí, fins el punt de desconèixer-se. Aquest camí du a un isolament que impedeix veure la totalitat de les relacions humanes i encaixar els diversos sectors alternatius.

Cal doncs, adquirir una visió global de la realitat, coneixent la varietat de canals (marcs teòrics, línies d'acció...) mitjançant els quals s'expressa aquest afany innovador.

Amb tot això, i veient el paper que pot jugar ENLLAÇ i les possibilitats de tirar feines endavant, podriem formular a grans trets els següents objectius:

1er- PROPOSAR I IMPULSAR LA RELACIÓ ENTRE COL.LECTIUS I SECTORS SOCIALS QUE MALDEN PER UN CANVI SÒCIO-CULTURAL (DE MENTALITAT, ECONÒMIC, POLÍTIC...) QUE FACI AVANÇAR EN L'ALLIBERAMENT DE LES PERSONES I DELS POBLES, BASADA EN L'INTERCANVI D'INFORMACIÓ, EL DEBAT IDEOLÒGIC I L'AJUT MUTU EN ACCIONS CONCRETES.

A partir del concepte de xarxa esmentat fa una estona, una feina útil i possible per part d'ENLLAÇ seria la d'estudiar i analitzar els projectes "gregaris" o de coordinació que estan en marxa o poden endegar-se properament i col.laborar-hi, ressituant-los o propulsant-los.

2on- PROMOURE I POTENCIAR UN PROCÉS EDUCACIONAL ENTRE LA GENT CULTURALMENT ACTIVA, PER TAL D'ADQUIRIR UNA VISIÓ GLOBAL DE LA REALITAT I DELS CANVIS QUE VOLEM DUR A TERME.

Sense apartar-nos gaire del tema i recordant l'anterior reflexió al voltant de la sectorialització del món sòcio-cultural, fóra convenient promoure i dinamitzar sessions formatives, per a entitats i/o grups de gent culturalment activa, en temes concrets, però enfocats des d'una òptica global. Cal però, tenir en compte a altres entitats que també treballen en aquesta línia, sent imprescindible la coordinació per tal de no repetir possibles errors ni trepitjar-nos i, per tant, poder potenciar mútuament aquesta tasca.

A partir d'un repàs dels "papers", podem estreure'n una colla de cites que reflecteixen el vessant educacional d'ENLLAÇ. En efecte:

"...la recerca d'un clima d'autoformació capaç de fomentar la iniciativa, la corresponsabilitat i una pràctica solidària que ens doni respostes col.lectives als probles del nostre entorn..."

"...adonar-nos dels problemes que impedeixen una expansió normal de la cultura popular i buscar-hi conjuntament solucions..."

"...estimular i facilitar la pràctica de l'autoformació a les persones que d'una manera voluntària ens dediquem a dinamitzar el nostre entorn..."

L'autoformació, com podem veure, ha estat una constant en les nostres dèries. Tant exercint-la internament amb més o menys periodicitat, com promovent-la entre els altres (els que, a partir d'un cert moment, anomenem culturalment actius) a través de diferents mitjans. No és d'estranyar doncs que l'aspecte autoformatiu segueixi canalitzant actualment els esforços d'ENLLAÇ.

3er- POTENCIAR I DIFONDRE LA PRESÈNCIA IDEOLÒGICA TANT A NIVELL NACIONAL COM INTERNACIONAL QUE, A MODE DE CATALITZADOR D'IDEES ALIENES I PRÒPIES, EN FACI AUGMENTAR LA VELOCITAT DE DISTRIBUCIÓ

Cal doncs, plantejar-nos també, com difondre aquestes idees i on, per tal d'ajudar a crear un estat d'opinió concret.

En aquests moments ENLLAÇ ja disposem d'uns mitjans creats i desenvolupats en aquests darrers anys per tal de col.laborar a dur a terme aquests punts programàtics.

Som conscients que possiblement no siguin les millors ni les úniques eines, tanmateix són fruit d'un treball , d'una experiència i d'una voluntat de ser presents en aquest procés. Aprofundim-hi.

Els Pujols, hivern del 1989

"LA TERRE" I EL SEU PROJECTE VAL.LÒNIA

De tant en tant en el VIA FORA! anem exposant experiències alienes, principalment de l'estranger, les quals estan immerses dins del món associatiu.
Si de per si, és molt important el protagonitzar accions enfocades vers la conservació i el respecte a l'ecosistema, quan aquestes són realitzades i integrades dins d'un procés laboral concret millor que millor.
En aquesta secció de REUS, PARÍS I LONDRES dedicada a les experiències internacionals us exposem un article aparegut a la revista belga Alternatives Wallones, núm 57 del maig del '88.
Es tracta de l'experiència d'una comunitat de treball que reacciona en contra de la misèria de la post-guerra, realitzant un projecte de recuperació de deixalles industrials, enfocant la seva activitat vers els més desvalguts.
L'article aprofundeix en el seu esquema organitzatiu i vers les seves polítiques salarials, d'ocupació... per acabar descrivint un producte natural a base de cel.lulosa, que com diuen ells mateixos és una vertadera troballa, el qual té unes immillorables qualitats d'aïllament, tant tèrmic com acústic.

TERRE va iniciar les seves activitats els anys 50. És una comunitat de treball instal.lada a Vivegnis (Liege). Una comunitat que decideix de reaccionar contra la misèria de la post-guerra i que els llança, ja en aquella època, a la recuperació de papers vells, roba de vestir i metalls no fèrrics, amb la finalitat d'acumular fons. Aquests serviren per a transformar les barraques, distribuir queviures i carbó i millorar les condicions de vida dels més desfavorits.

TERRE, des dels anys 60 és la interpel.lació del 3er Món. Fou el pas de la beneficència al finançament de projectes agrícoles i industrials al 3er. Món: Marroc, Algèria, Bolívia, Perú, Índia..., amb la tramesa de centenars de voluntaris.

TERRE, des dels anys 70 és la constatació de que no hi ha pas 3er. Món d'una banda i Món occidental per l'altra, completament separats, sinó un món malalt de sotsdesenvolupament i endeutament allà i malalt per una crisi estructural aquí.

TERRE, des dels anys 80, pren un nou gir amb la creació del Projecte Val.lònia.
Actualment TERREté una xifra de negocis de 160 milions de francs belgues el 1987, cinc societats (asbl, cooperatives i societat anònima), donant treball a 200 persones.

El Projecte Val.lònia.

Amb la creació del Projecte Val.lònia, a partir de Vivegnis i Fontaine-l'Eveque, el primer mes del 1980 fou important per TERRE Aquest projecte, TERRE l'ha volgut situar en la perspectiva de la tercera via, la qual és descrita en un fulletó de presentació. És la de l'alternativa autogestionada, d'una economia on l'home deixa de ser alguna cosa, esdevenir persona, una economia en la que la dinàmica i la rendabilitat no són orientades a l'explotació de les persones, presentant-ho com una necessitat; una economia sana, resultat de la participació responsable de casdascú en un quadre clar, que

permet el coneixement fil per randa de totes les qüestions.

En el centre del projecte cal situar-hi tres objectius: la creació d'ocupació, el treball en un sistema autogestionat i una particular atenció a persones marginades.

En essència, el projecte ha consistiten posar a punt una tècnica rendible per a la recuperació de papers i teixits domèstics i concebre i fabricar un material excepcional, anomenat Pan-Terre, que ha precisat d'una inversió de desenes de milions.

El 1980 eren a prou feines una dotzena i actualment superen els 200 llocs de treball. William Wauters, el president deTERRE, no dissimula pas el seu orgull. Certament que cal precisar que de les 200 persones que treballen a les diferents societats deTERREn'hi ha una trentena que es troben en un tercer circuït de treball. També hi ha contractes eventuals que esdevenen definitius en base a la decisió de l'equip de treball.

Aquest balanç encara és més apreciable des de que TERRE va haver de fer front el 1987 a una situació difícil.

En efecte, assenyala William Wanters, "el 1987 haguérem de fer front a un greu problema. A causa de la caiguda de la cotització del dolar, ens trobàrem enfront a una brutal caiguda dels preus dels papers vells i de la roba. A una empresa clàssica, s'hauria procedit amb acomiadaments de persona. En el nostre cas es feu de diferent manera. Com ja digué el sacerdot Pierre: els períodes més difícils són els millors, ja qu e possibiliten fer entrar en joc les possibilitats reals de cadascú. Per a fer front a questa situació vam posar d'entrada l'accent en dos objectius. Primer forçar la pràctica autogestionària per tal de motivar i de responsabilitzar encara més el personal. En aquest sentit no vam dubtar gens a separar-nos de persones que visiblement no compartien els nostres objectius i el treball en equip. La situació també ens ha permés de constatar que la rendabilitat d'una empresa és primordiali que sense ella no hi ha empresa possible. Però, hem evitat que l'augment de la rendabilitat, de la productivitat s'hagui fet a les esquenes de la mà d'obra".

En aquest sentit, Terre, ha posat l'accent

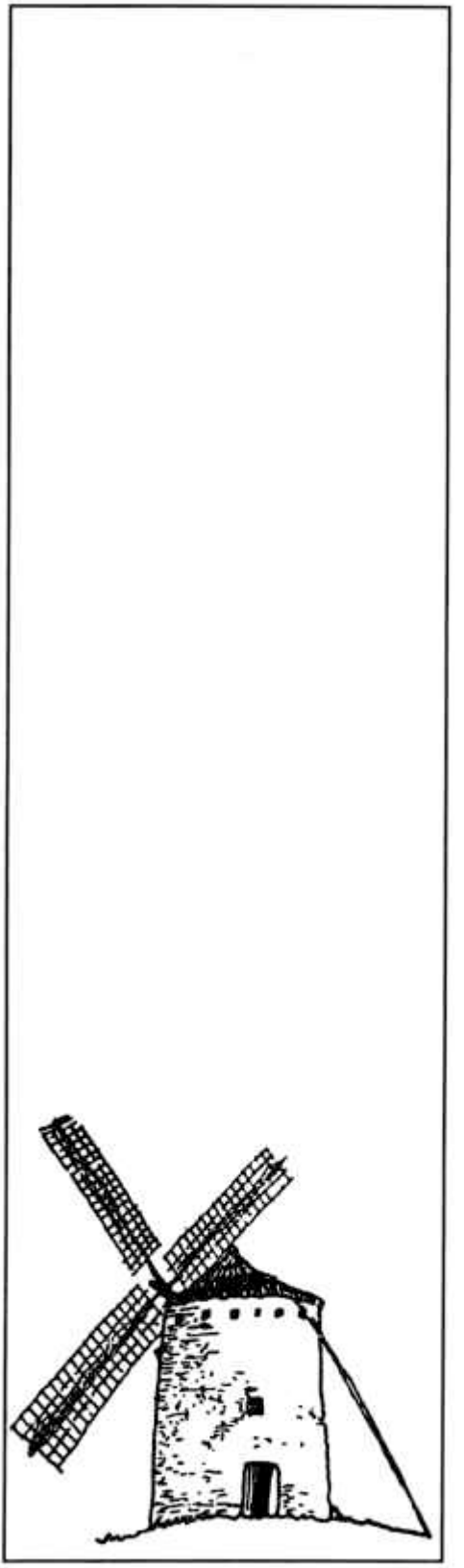

especialment en tres punts:

1er- La diversificació de les activitats.

L'activitat inicial de TERRE, la recollida de papers, de teixits i de metalls no fèrrics en una mínima part, a més d'estendre's,h a precisat d'una inversió d'entre 4 i 5 milions de francs belgues en ifrastructura i material (premsa a boles, tapissos rodants, carretons, arranjaments interiors...). El mes de març del 1988 eren més de 900 tones de paper i 400 de teixits les que entraven transportades per 34 vehicles amb 9 semi-remolcadors. Una part del paper, transportat al nord de França,és reciclat com a cartró d'embalatge. Una altra part s'utilitza per a fabricar plaques Pan-Terre. Una novetat intervé en el que correspon a la utilització dels teixits recuperats. Al voltant del 3% de la producció, el que anomenem qualitat superior, es mantinguda en dipòsit a la quinzena de magatzems que l'asbl ha obert a la Wal.lònia i la resta, la major part, va a l'exportació vers al 3er Món (Àsia i Amèrica Llatina) i també a l'àrea mediterrània.

2- Pan-Terre: la gran troballa deTERRE.

Tres anys de posades a punt per part dels treballadors de TERRE, dotzenes de milions d'inversions i avui s'ha arribat a un resultat impressionant i desitjat, fins i tot als U.S.A.. La placa de Pan-Terre, és un producte natural de celulosa i fibres vegetals, sense cap aditiu tòxic. Aquesta massa celulòsica és un excel.lent aïllant acústic, una veritable barrera contra el soroll. A més posseeix importants propietats d'isolament tèrmic, actuant com un veritable regulador tèrmic. La instal.lació, en gran part automatitzada i totalment concebuda per l'equip deTERRE, permet la fabricació d'unes 800 plaques cada dia, amb tres fases de treball. La reputació de les plaques ha travessat les fronteres, arribant a diferents països: França, Alemanya, Irlanda, Corea del Sud, Panamà...

3- La política salarial.

A TERRE, tothom parteix d'un mateix salari, al voltant de 28.000 francs belgues nets. No són pas els criteris de qualificació o antiguitat els que es tenen en compte cara a una promoció salarial, sinó més aviat es té en compte la realitat social i humana. Existeixen quatre unitats de comptabilitat, cadascuna de 2.000 francs belgues. Dues unitats es refereixen a la realitat humana, es a dir l'investiment en el treball, la presa de responsabilitats i la voluntat d'inserir-se a la gestió, l'alternativa de societat escollida per l'asbl. Dues altres unitats fan referència a la realitat social de les persones contractades, és a dir, a la realitat familiar, les dificultats conjunturals dels treballadors.
En aquests moments s'està produint un debat a l'equip entorn de la connexió d'una part dels salaris a la rendabilitat sectorial. És un debat present també a les empreses tradicionals, en les que el benefici és el primer objectiu. Cal preguntar-se llavors, on és la diferència?. És essencial, precisa Wiliam Wandres." En el nostre cas hi ha un control de grup i de cada treballador del funcionament de l'empresa, dels resultats de les inversions. A més, perseguim una rendabilitat social. Valgui com exemple d'això, el fet que un terç del personal són persones amb problemes, que nosaltres intentem resituar en el mercat de treball i a les que donem una oportunitat de sortir-se'n bé".

Terre
Plaçe Communale, 1
Telf. (041) 64 97 69
4470 VIVEGNIS
(Bèlgica)

MÓN -3
UNIVERSITARIS PEL TERCER MÓN

Us oferim dins de la secció dedicada a les entitats del país, un article que hem traduït i que és una introducció al moviment associatiu universitari.
Som conscients que és la primera vegada que tractem aquest aspecte concret (Universitat). Tanmateix, creiem de força interés alhora que ens pot donar una visió diferent i característica de l'associacionisme.

PER QUÈ MÓN-3?

Els països del nord o desenvolupats o centrals, i els del sud o subdesenvolupats o tercermundistes o perifèria, estan estretament lligats a través d'unes relacions d'interdependència de tot tipus: econòmiques, socials, culturals, ecològiques... Segles d'història en comú a partir de les diferents colonitzacions han dissenyat una estructura de relacions que si bé de bon començament es basaven en l'expoliació, ràpidament van transformar les civilitzacions d'aquelles colònies per a formar progressivament part d'un món cada vegada més interdependent, on les inicialment colònies i més tard països "sobirans" pateixen relacions caracteritzades per la desigualtat i la injustícia: economies articulades, autocentrades i sobreproductores en el nord; economies desarticulades, depenents, extravertides, amb un fort deute extern i penúria alimentària, en el sud. La divisió internacional del treball ha assignat als països de la perifèria la producció dels productes amb menor valor efegit i a més a més orientats a les necessitats dels països centrals. Durant molt de temps es va basar en el conegut intercanvi entre materies primeres i productes manufacturats, Tanmateix això ha anat evolucionant cap a la introducció de productes manufacturats en el sud, mentre els del nord es concentren progressivament en aquelles activitats on el control de la informació i l'ús de les tecnologies més desenvolupades troben el seu lloc. En el fons es mantenen les mateixes profundes diferències i relacions de dependència entre les dues parts de la humanitat. Aquesta brevíssima descripció de la interdependència entre nord-sud, preten refletir les condicions objectives de la realitat que varen impulsar diferents persones, l'activitat de les quals se centrava la universitat, a crear MÓN-3.

Bàsicament resumiria la concepció que ens motiva en la frase capdavantera de la "Campanya Europea sobre la interdependència i la Solidaritat Nor-Sud"(promoguda pel Consell Europeu i en la qual MÓN-3 va participar activament a la primavera del 1988) la qual afirmava que la cooperació i l'ajut al tercer món era "una necessitat racional i una obligació moral".

Ens motiva doncs un doble raonament: per un cantó l'evidència d'un món profundament interrelacionat on les responsabilitats exedeixen els àmbits nacionals, i perl' altre el crit a la consciència que suposa els cents de milions de persones que pateixen condicions infrahumanes, en aquest món on la raça humana ha arribat a un nivell de pro-

grés tecnològic extraordinari i on algunes nacions basen el benestar de les seves societats en l'augment continuat de la disbauxa de riquesa i la progressiva destrucció de l'habitat humà.

QUÈ ÉS MÓN-3?

Món-3 és una organització no governamental per al desenvolupament, la qual va néixer el 1985 a partir d'un grup d'estudiants i de professors de la Universitat de Barcelona, convençuts de la necessitat d'adoptar una postura de compromís per part de l'universitari, el professional i el científic amb la societat en la que es troben immersos. I que afirma com a imprescindible un enfocament interdisciplinar de la realitat del subdesenvolupament.

La nostra entitat aplega avui dia professors, estudiants i professionals connectats a les universitats catalanes i no tenim cap tipus de vinculació política ni confessional. MÓN-3 vol canalitzar les iniciatives que, des de la universitat, es dirigeixin a l'estudi i a la investigació de la realitat del Tercer Món, a la divulgació d'aquesta realitat i a la cooperació per a la seva superació. Organitzem conferències, debats, projeccions, exposicions, canalitzem ofertes de cooperació, cursos, beques..., mantenim grups d'assessorament tècnic per a cooperants, grups d'investigació, de debat sobre la reforma dels plans d'estudi, editem una revista...

La principal singularitat de MÓN-3 respecte a altres organitzacions no governamentals és el seu caràcter universitari, si bé no és l'única ni probablement la més important. Però en el nostre origen universitari es troba la base de la nostra diferència amb altres entitats. Nosaltres respectem i apreciem el treball d'aquestes organitzacions però tanmateix estem convençuts que els ajuts específics i concrets que en múltiples ocasions es realitzen, si bé suposen un alleujament momentani a situacions d'extrema urgència no afronta d'arrel el problema.

Nosaltres no és que arribem a canviar d'una manera directa les condicions reals en les que es mouen els països subdesenvolupats,

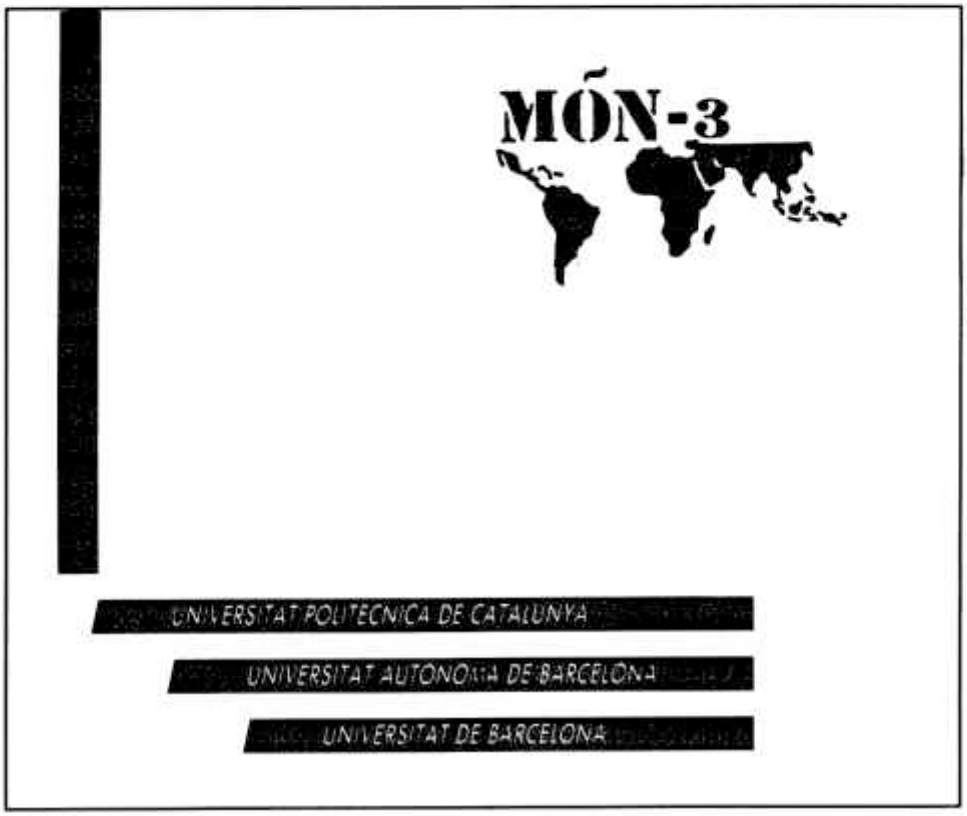

però considerem que és imprescindible modificar les actituds i els comportaments de les societats del nord i així establir les bases que han de permetre solucionar el greu problema de subdesenvolupament. En aquest sentit la part essencial de la nostra actuació es dirigeix a modificar les condicions predominants en la nostra societat i específicament en els àmbits de la joventut i del món universitari.

ÀMBIT I LÍNIES D'ACTUACIÓ.

La nostra activitat és orientada vers tres àmbits principals d'actuació:

1er)- Joventut: ja que és en el període de formació i de desevolupament de la persona, la infància i la joventut, quan més es pot fer incidència en l'adquisició i l'aprenentatge d'uns hàbits i actituds crítiques, solidàries, en definitiva capaços d'entendre les causes del subdesenvolupament i contribuir a la seva solució. Per a reforçar la nostra actuació en aquest sentit, MÓN-3és membre de l'associació internacional YDC "Joventut per al desevolupament i la cooperació" d'àmbit internacional i que té estatuts consultius en importants forums internacionals com la UNESCO, el Consell d'Europa o la UNCTAD. Així mateix participem als consells de joventut de Barcelona, Catalunya iEspanya(sic).

2)- Universitat: perquè és la universitat la transmisora dels coneixements més desenvolupats de la nostra societat, la formadora de les persones i creadora de les opinions que la regiran, en definitiva, és la universitat el marc més idoni per a la investigació i per al desenvolupament d'iniciatives de tot tipus.

Si aconseguim que entre tots aquests processos la realitat del subdesenvolupament estigui present com element crític, element de discussió, element de comprensió i d'aproximació verídica a la realitat del nostre món, aleshores haurem aconseguit que siguin meyns les decisions que condemnen a més de la meitat dels pobles del món a l'explotació, la mort i la misèria endèmica.

3)- Cooperació internacional: perquè si bé les ajudes puntuals han estat freqüentment accions inútils quan no instruments de perpetuació de la situació, contenintsentiments lloables i allunyats de la realitat, també freqüentment la incidència en determinats moments i llocs de l'ajuda sobre el terreny pot afavorir procesos de transformació i de canvi estructural susceptibles de contribuir vertaderament a trencar les relacions que provoquen el subdesenvolupament.

Dins dels àmbits d'acció MÓN-3 ha definit, es desenvolupen alhora tres grans línies d'actuació.

La primera és la tasca de sensibilització i de divulgació de la realitat del Tercer Món, fonamental per a poder canviar l'actitud majoritària de la nostra societat vers aquest problema. Aquesta tasca es materialitza en l'organització de conferències (25 l'any passat), seminaris (per exemple, sobre la influència de la indùstria d'armament en el desenvolupament dels pobles), congressos (sobre el paper de les universitat europees en la cooperació), actes diversos, cine-fòrums, tallers per a l'ensenyament no universitari...

Una segona línia de treball és la que s'orienta vers la investigació i la formació en materia de desenvolupament. En aquest sentit s'emmarca la nostra relació amb l'Associació Europea d'Instituts de Desenvolupament (EADI) i el treball de diversos grups d'estudi, com el d'Amèrica Central, que desenvolupa un estudi integrat de diferents aspectes referents a la regió centroamericana. És també en aquesta línia que s'organitzen cursos d'agricultura tropical.

En tercer lloc es promouen treballs d'assessorament tècnic a cooperants (estudis sobre el millorament de sòls de cultiu en climes tropicals, sobre gestió d'excedents agraris...) i s'exploren noves vies de cooperació a través de l'aprofundiment de les relacions interuniversitàries (xarxes, convenis...).

Entre les diferents actuacions que estem realitzant i que tindran una plasmació en un futur immediat vull resaltar-ne dues que per llurs peculiaritats pròpies tenen un significat especial i il.lustren la direcció que MÓN-3 està tenint en l'actualitat.

La primera actuació fa referència als con-

cada terra fa la guerra

tactes que estem realitzant des de fa un parell d'anys amb estudiants i professors d'universitats de la resta de l'estat. Aquesta comunicació i la voluntat que tenin en el desenvolupament de grups amb interesos similars en altres universitats espanyoles donaran els seus fruits enguany amb l'organització d'entitats similars a MÓN-3 a Valladolid, Múrcia, Madrid i Oviedo. amb les quals portarem a terme projectes en comú properament.

La segona actuació és una activitat que pretén apropar el coneixement del Tercer Món. Es tracta del "Curs d'aproximació al Tercer Món" el qual serà impartit per coneguts especialistes del món universitari del 3 al 19 d'abril d'enguany a la U.P.C., i que oferim a tota persona que desitgi tenir un coneixement inicial però rigorós dels múltiples aspectes del subdesenvolupament.

UNA INVITACIÓ

Ara fa més de tres any que vàrem començar a posar en marxa MÓN-3. En aquell moment ja es veien les dificultats que sorgirien, altres han aparegut al llarg del camí fet. Ofegament financer, disponibilitat de temps al marge de les activitats acadèmiques i laborals, incomprensió algunes instàncies, en definitiva les malanties que pateix el moviment associatiu al nostre país.

Tanmateix sempre hem procurat mantenirnos ferms amb l'objectiu d'arribar, dins de les nostres modestes possibilitats allò que assenyalen els nostres estatuts que repetim fins a cansar-nos en tots els nostres materials de difusió: contribuir a la superació del subdesenvolupament i treballar per a la solidaritat amb els pobles del Tercer Món, concienciant, divulgant, estudiant, cooperant.

Creiem que MÓN-3 constitueix un projecte nou, original, creatiu, per a tots aquells que vulguin treballar a favor de la cooperació i de la solidaritat internacional, per a la consecució d'un ordre mundial més just. És un projecte que ofereix, creiem, com atractiu, el fet d'estar de manera continuada creant, en tranformació, el fet de què totes les iniciatives siguin benvingudes i tinguin un lloc i mereixin un suport. I aquesta aportació d'iniciatives per part de tots els associats és el que ens dóna un caràcter dinàmic.

MÓN-3-
Avgda. de la Diagonal, 690
08034-BARCELONA
Telf. 203 50 54 ext. 2044
dilluns, dimecres i divendres de 5 a 8h.

CONVERSA AMB L'AURELI ARGEMÍ

Cada cop es parla més d'Europa però, tanmateix, la majoria de vegades es fa d'una manera abstracta, sense aprofundir en la seva essència, com a sinònim d'una cosa molt gran que ningú sap ben bé què és.
Això facilita el que ens venguin una imatge força adulterada, on per exemple tota reivindicació nacional apareix com a antagònica a la "inercia històrica" que du a la mítica unió europea.
Doncs bé, avui us oferim una entrevista amb l'Aureli Argemí, el qual des del CIEMEN ens mostra des de fa força anys que només amb la plena realització de les nacions europees serà possible una Europa harmònica i lliure per als seus ciutadans i per a la resta de la humanitat.

La cita és a la seu barcelonina del Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i Nacionalitats (C.I.E.M.E.N.), lloc habitual de treball de l'Aureli Argemí. Abans no iniciem l'entrevista donem una ullada a les diverses publicacions i llibres que hi ha a l'estança on desenvolupem la conversa.

- *Aquests llibres ens els han portat avui mateix.*- assenyala Aureli Argemí referint-se a un volum de la col.lecció CIEMEN books-. *És una iniciativa adreçada als infants de les escoles que imparteixen docència en llengües minoritzades.*

És poc habitual, però enormement colpidor, llegir en bretó, cors o basc, les aventures de Pinotxo, Heidi, Tom Sawyer, Simbad, Peter Pan o Alí-Babà.

Al llarg dels seus tretze anys d'existència el CIEMEN, associació cultural fundada per Aureli Argemí inspirada originàriament en l'actitud que l'abat Escarré prengué en defensa dels drets nacionals catalans i de l'obertura de la problemàtica nacional catalana als altres països, ha donat força importància a les publicacions. Altres nacions, Minoranze i Europa de les Nacions i les col.leccions de llibres Ethnos i Nationalia, endemés de l'agenda anual que duu el seu nom, són alguns exemples.

-Legalment, el CIEMEN neix a Milà. Es continua conservant avui dia aquesta seu?.

- *De fet sí tot i que és més aviat una "presència" legal, a l'igual que la de Cuixà. Actualment la diguem-ne "seu central", amb tots els serveis, és la de Barcelona. Estem treballant també per tal de poder obrir una oficina a Brussel.les, la cada vegada més capital administrativa d'Europa Occidental. Tenir seus físiques és bo perquè podem arribar a més gent. Tenir seus legals és un problema essencialment burocràtic, atès que això indica que no es pot legalitzar una associació directament arreu d'Europa, o fins i tot arreu de la Comunitat Econòmica Europea.*

- Quanta gent treballeu al CIEMEN?.

- *En total som sis persones, cadascuna de les quals desenvolupa una tasca concreta.*

- Què poden fer sis persones, sis "professionals" de la construcció de l'Europa dels pobles, davant els super-professionalitzats eurofuncionaris, que treballen diàriament en la construcció de l'Europa dels Estats?.

- *Fonamentalment treballar en la recerca i posterior divulgació d'aquesta recerca. Penseu que, a Europa, som potencialment cinquanta milions de persones de llengües minoritzades. Crec que la conscienciació d'aquest col.lectiu humà és determinant.*

- Per a les llengües minoritzades europees, què significa la data de 1993?.

- *Hi ha dues grans tendències. Per un costat, Europa camina cap a una gran llengua de comunicació. Com succeeix amb aquests casos, la llengua dominant és la del més fort, és a dir l'anglès. D'altra banda, però, hi ha una gran resistència a que això sigui*

així. Aquesta resistència té molts aspectes de la nostra pròpia resistència (la nacional catalana). Els italians, els danesos, etc. estan fent el mateix que fem els catalans per defensar-nos de l'espanyol.
Aquesta circumstància pot canviar la mentalitat general europea. Cada vegada és més evident que tots tenim els mateixos problemes enfront de la llengua del poder. Evidentment, una llengua de conunicació ha de ser-hi. Aquesta llengua però no pot ser de substitució.
Quan Aureli Argemí parla d'aquest tema hom veu que és un dels grans eixos de la seva vida. Ha desenvolupat *-i ho penso continuar fent durant molts anys-* una enorme labor en aquest camp. Certament, podríem fer tota l'entrevsita parlant únicament, i gairebé exclusiva, de la temàtica.
Tanmateix ens interessa saber també, potser perquè és força menys coneguda, l'altra història, la història personal que s'inicià, un 1 de febrer que enguany ha fet 53 anys, a Sabadell, i que amb 10 anys el porta a ingressar a l'escolania de Montserrat.
- És el 1946 quan entro a l'escolania, després d'haver passat un any a Igualada amb uns oncles per la mort del meu pare. El moment, no cal dir-ho, és molt difícil. Ja no des del punt de vista nacional -evidentment- sinó també econòmic, social, etc...
A l'escolania em trobo bastant aïllat de la realitat que es vivia al país. L'ambient no tenia res a veure amb el que hom vivia a l'exterior. A Montserrat hi havia una seguretat, una educació -tant musical com d'estudis en general-, preocupació per les qüestions culturals, per l'obertura, pel progrés... Començo a comprendre què vol dir ser català, aprenc a escriure la llengua.
Aleshores, al final de l'etapa de l'escolania vaig veure que la meva trajectòria era seguir com a monjo.
De 1951 a 1959 faig els estudis eclesiàstics, amb la sort que els professors són els de la primera fornada que havia tornat a Montserrat després d'haver seguit estudis a l'estranger, enviats per l'abat Escarré. No cal

dir que aquests professors portaven idees noves. És una època de gran progrés per a Montserrat.

- Quines eren algunes d'aquestes idees?.

- Molt rigor en la recerca, que el món no s'acabava en les quatre parets del monestir sinó que hi havia moltes discussions amb moltes coses, etc...

- A nivell personal, quin resum en faries d'aquests anys a Montsrrat?.

- La formació que em van donar. Bàsica per a tota la meva vida i excepcional si ho comparo amb la meva generació.

Després d'una primera estada a Montserrat, Aureli Argemí marxa cap a Roma a especialitzar-se en Teologia.

- A Roma em trobo amb una universitat internacional , un ambient amb corrents diversos i també amb diferents persones. Després d'acabar els estudis torno a Montserrat, i durant un any dono classes i exerceixo també com a secretari de l'abat que substituïa el dimitit Escarré.

El bienni 1963-64 el passa a París, fent una especialització de Teologia. Durant aquest temps, a Montserrat es produeix la gran crisi. El progessisme xoca amb la part de la comunitat que manté les estructures monacals clàssiques.

- Aquest és el moment de la gran discussió. Mantenir Montserrat com fins aleshores o bé reformar-la profundament. Quan jo torno al monestir em trobo amb aquesta discussió. El grup que volia reformes, i en el qual estaven la major part dels monjos de la meva generació, preveia crear una nova comunitat en algun barri obrer de Barcelona si no suraven les seves tesis.

- Explicita'ns algunes de les diferències entre els dos sectors.

- Per exemple: si diem que el monjo és una persona pobre -de fet es fan vots de pobresa- hem de no dependre de "Montserrat-estructura", sinó del treball individual dels membres de la comunitat; la poca personalització de la relació entre els monjos i entre l'abat i resta de monjos (120 en aquella època); l'entrada dels conceptes democràtics dintre del monestir més compromés amb els corrents socials i polítics, etc...

Al bell mig de la discussió intervé Roma, la qual divideix la comunitat en "bons" i "dolents". Fruit d'això, i realment sense tenir gaire a veure amb la polèmica, l'abat Escarré es cridat al Vaticà. Allà li és lliurada la llista de greuges que el règim franquista tenia contra d'ell i s'inicia, de fet, el seu exili. Aureli Argemí, com a persona de "relació fàcil" és cridat perquè exerceixi la funció de secretari d'Aureli M. Escarré. Hom volia "apaivagar" la situació. Ens trobem a l'any 1965.

- La darrera part de la crisi jo la visc des de Roma, una crisi que troba una sortida inesperada: Cuixà. A aquest monestir de la Catalunya del Nord hi havia una comunitat del Císter que, per manca de vocacions, s'extingeix. El monestir és ofert a Montserrat i allà són "desterrats" els monjos "rebels".

Quan morl'abat Escarré, Aureli Argemí marxa cap a Cuixà *perquè la majoria dels meus company estaven allà.*

- Jo vaig a Cuixà el 1968, quan ja feia tres anys pràcticament que funcionava. Al poc temps de ser-hi comprenc que hi ha una dualitat d'interessos entre l'hàbitat i els membres de la comunitat. La majoria de monjos èrem intel.lectuals, mentre que l'entorn era la terra. Sincerament, jo no sabia fer de pagès, tot i que vaig plantar arbres. La veritat, no era l'activitat per a la qual estavem preparats.

Cuixà va tenir la seva evolució, que produeix les seves crisis internes. Es produeix una certa dispersió dels fundadors.

- En aquell moment em sembla que una possible evolució de Cuixà era fer un centre de tot el que jo havia viscut amb les meves relacions amb els pobles oprimits. Després de pensar-hi molt, amb d'altres amics, fundem el CIEMEN, amb seu legal a Milà -que era on tenia més possibilitats en aquell moment (1975).

Després del canvi de l'Estat espanyol, i del trasllat efectiu del Centre a Catalunya, cada vegada he de venir més a Barcelona. Aquest fet, poc a poc, em va separant més i més de Cuixà, fins que finalment m'he quedat definitivament a Barcelona.

- Tots els anys passats a Cuixà et donen una perspectiva suficientment objectiva com per

dir-nos, sense sentimentalisme, quin és el futur de la Catalunya del Nord?.

- Parlant molt sincerament: Catalunya del Nord no té futur. Permeteu-me, però, de matitzar-ho. L'únic futur possible d'una Catalunya del Nord catalana és la possible necessitat, cada vegada més certa, de lligar-se emb el pol econòmic de Barcelona. Els contactes econòmics portaran a la descoberta de la pròpia identitat. Ara bé, si no succeeix aquesta possibilitat el futur català de la Catalunya del Nord és inexistent.

- I el futur de Cuixà?.

- Crec que els que varen fundar Cuixà no s'han -hem- arrelat a l'entorn. La comunitat, ha disminuït força en els darrers anys (actualment són cinc). A no ser que hi vagi altre gent, malauradament Cuixà acabarà amb els monjos que el varen refundar.

- Una vegada instal.lat a Barcelona, quins són els teus objectius en els propers anys, endemés del treball al CIEMEN?.

- Jo tinc dues línies a la meva vida. Primer de tot estic molt convençut de la meva fe, que he viscut molt diferentment. Cada vegada més simple i profunda alhora. I, l'altra línia, poder dur a la pràctica el que jo crec: estic en un país que pateix i en el qual hi ha gent que treballa en aspectes diversos. Jo, per les meves vicissituds personals, crec que la meva aportació a de ser la de projectar aquest país nostre cap enfora.

Del 15 al 23 d'agost d'aquest 1989 se celebraran al monestir de Cuixà les Jornades Internacionals anuals del CIEMEN. Explica'ns quins són els eixos de la trobada d'enguany.

- Hem pensat que ja que és el bi-centenari de la revolució francesa, i existeix un cert ambient favorable, és un moment oportú per aprofundir en els drets col.lectius dels pobles a Europa. Vindran diversos especialistes, entre ells Roger Garaudy. Alhora, volem entroncar la trobada de Cuixà amb la celebració, a Barcelona a finals d'any, de la IIa. Trobada de la CONSEO (Conferència de Nacions Sense Estat d'Europa Occidental). Puc avançar-vos que a la trobada de la CONSEO es presentarà el text de la "Declaració Universal dels Drets Col.lectius dels Pobles", que representa un pas endavant en relació a la declaració del drets col.lectius d'Alger (1976). De la declaració que s'aprovarà a finals d'any a Barcelona volem fer-ne força difusió. Fins i tot anirem a l'Organització de les Nacions Unides.

Xavier Tudela
Joan-Ramon Gordo

UHLMAN, Fred
L'AMIC RETROBAT
Editorial Columna
Barcelona, setembre del 1988, 93 pàgs,

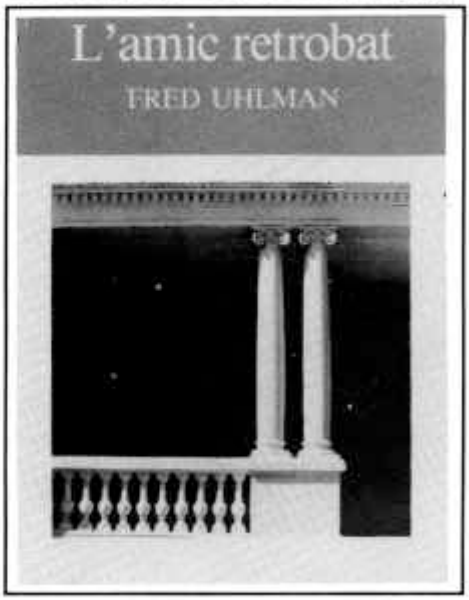

Quin lloc té un llibre quan esdevé l'única obra literària d'una persona?.
Pot qer que aquesta aboqui tot allò que podia ser d'interés per a la resta del món?.
Es tracta d'una opció conscient de les pròpies limitacions?.
Aquestes són algunes de les preguntes que hom es fa quan llegeix un llibre, única obra realitzada per l'autor i que a més a més esdevé una petita obra d'art i quasi instantàniament un bet-seller.
El nacisme ha estat tractat per multitud d'autors i des de la més variada diversitat d'aspectes i perspectives. Tanmateix Fred Uhlman ens ofereix una visió intimista, particular, senzilla però alhora colpidora d'aquell drama històric.
És un cant a l'amistat, a la comunicació humana, a la realitat d'un moment, d'un país, d'un poble. És la manifestació que per molt que volguem, moltes vegades els aconteixaments, la realitat exterior ens sobrepassa, ens condiciona de tal manera que ens arrossega.
Tanmateix, al llarg dels anys, en el transcurs de la vida, les coses tornen, els records es fan presents i d'aguna manera retrobes el que crèies que havies perdut.

HACS de CONTRAPUNT

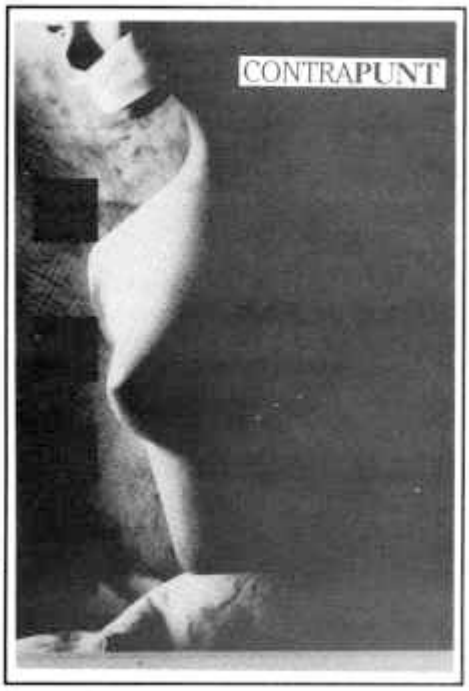

Sempre és una bona notícia l'aparició d'una nova revista, i si aquesta és feta amb rigor i seriositat encara més. HACS que es defineix com una revista d'opinió i cultura, no neix a Barcelona sinó al Vallès Oriental, concretament a la Garriga. Aquest fet per sí sol ja és prou important i positiu.
És filla d'un col.lectiu anomenat CONTRAPUNT, que ja fa més de dos anys que corre per aquells verals. Vol ser:
- Un projecte col.lectiu, com a contrapunt a la mera acció individual.
- Ser un projecte generacional com a contrapunt dels lletratinters de la cultura oficial.
- Ser un projecte interdisciplinari, obrint-se a les ciències pures i aplicades o al pensament, com a contrapunt a una visió reduïda sols a la literatura, la història, les ciències socials o l'art.
- Ser un projecte pluralista, com a contrapunt a les polaritzacions i sectarismes polítics i iedeològics.
I certament que el núm 2, que tenim a les mans, ho aconsegueix en els seus articles i els seus autors .Només ens cal desitjar-li llarga vida i que la seva aparició a la cultura i al debat de casa nostra sigui el més profitosa possible.

Sempre és fotut haver de dir adeu a un company que ha col.laborat i ha treballat activament en la construcció d'un projecte concret com ara és ENLLAÇ.
Tanmateix, la vida de cadascú té una trajectòria la majoria de vegades no coincident en la seva totalitat amb la dels altres.
Amb la tristor que això ens provoca i amb el ferm desig de poder iniciar novament un camí junts, us oferim el text que, a modus de comiat, ens ha fet arribar en Wenceslau.

He deixat Enllaç.

A mode de justificació poso a la consideració de tothom el text que segueix, extret del "Llibre del recte camí" de Lao-Tsè:

"Abandonem les coses a elles mateixes; no les portem fins l'extrem.
Una fulla esmolada continuament, esgota el seu tall.
Un vestíbul ple d'or i jade, és molt difícil de guardar.
Riqueses, honors i orgull porten, en ells mateixos, la destrucció.
Un cop assolits mèrit i reputació, és oportú retirar-se.
Aquest és el Tao del cel".

Gràcies a tothom

Wenceslau Soler

15 de gener del 1989
16 aniversari d'Enllaç.

EDITORIAL

3 PUSIL.LÀNIMES I FALTATS 3

I...

4 ÉSSER MINORITARI A CASA D'UN ALTRA.Raimon Bonal 5

ALTRAMENT

6 EL TECNOCENTRISME, ALGUNES TESIS SOBRE TECNOLOGIA (i 2)Raimon Pànikkar 10
11 MITES DE LA MEDICINA MODERNA. Efraín Margolis. 15

SOTA LA PLOMA

16 AIRES CONCILIARS. Enllaç 18

REUS, PARÍS, LONDRES

19 TERRE I EL SEU PROJECTE VAL.LÒNIA. 21

CADA TERRA FA SA GUERRA

22 MÓN-3-, UNIVERSITARIS PEL TERCER MÓN. 25

TAULA RODONA

26 CONVERSA AMB L'AURELI ARGEMÍ 29

RELLIGATS

30 L'AMIC RETROBAT, Fred Uhlman
HACS, REVISTA DE CONTRAPUNT. 30

31 EDITORIAL 31